ԱՒԵՏԱՐԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 41. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 7, 1888 ԹԻՒ 27.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Յարծան Քրիստոնեայ Լինելու Հարկը	209
Հնդիկ Հէք Մանկան Մը Աղաւոսմը	209
Գինի Գործածելու Խնդիրը	210
Մեծին Աղեքսանդրի Գաղտնիքը	211
Ջինուորական Ծանօթութիւնք	214
Վայրի Խոզերէ Սպաննուած Յովազ Մը	212
Դպրոցական Հանդէսք	212
Թղթակցութիւնք	213
Աղտ	214
Հանդէս Քաղաքական	215
Արժէք Դրամոց	216

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր։

Տարեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար $1^1/_2$, վեց ամսեայն՝ $^3/_4$ Մեճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 30 փարա։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ։

Հրատարակութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամեն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Ո. Ո. Բիք, Ամերիկան Խան, կ. Պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ԳՈՐԾՕՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԼԻՆԵԼՈՒ ՀԱՐԿԸ

"Խղճմտանքն" բաւ վերջերս ծեր քարոզիչ մը, "կրնայ ըլլալ առողջ կամ հիւանդոտ՝ մարդուս մարմնոյն ո և է մասին նման։ Երբ նոր սկսած էի վարել Քրիստոնէական կեանք, այնչափ կը տանջուէի իմ անարժանութեանս վրայ խորհելով, և այնչափ կը վախնայի անվայել խօսք մը ընել կամ մեղք գործել՝ որ ժամանակիս մեծ մասը կու տայի ուսանելու և հետազօտելու իմ չարժառիթներս և մտքիս վիճակը։

Հայրս ադարակատէր էր։ Օր մը ըսաւ ինձ. "Ձէ՛ք, եղբայդրենք թէ երկու գործաւոր վարձեցի, անոնցմէ մին առաւօտեան ժամերը կ'անցուցնէ ինքզինք քննելով՝ հասկնալու համար թէ արդեօք բաւական զօրաւոր է հերկելու կամ փորելու, կամ փորձելով իւր մկանունքները՝ տեսնելու թէ արդեօք առողջ վիճակի մէջ են անոնք. մինչ միւս գործաւորը եռանդով կը սկսի փորել, հերկել, ցանել առանց խորհելու իւր մկանունքներուն կամ ջիղերուն վրայ. այս երկուքէն ո՞րն պիտի ըլլայ աւելի հաւատարիմ ծառայն, ո՞րն աւելի արժանի պիտի ըլլայ իւր վարձքին։"

Ձշմարտութիւնը իսկոյն ծագեց մըտքիս մէջ։ Մէկ ժամ զոր կ'անցուցնենք Քրիստոսի համար եռանդեամբ գործելով մեր ընկերը մարդոց մէջ՝ կ'արժէ օրեր զոր կ'անցուցնենք անձնաքննութեամբ և մեր մեղայ վրայ խորհրդածելով։"

ՀՆԴԻԿ ՀԷՔ ՄԱՆԿԱՆ ՄԸ ԱՂԱՒՈՍՄԸ

Հնդկական հին պատմութիւն մը կը կարդանք։ Պալէր կայսրը թէև էր արդարասէր և բարերար, սակայն իւր հրապատակներէն չատերն կ'ատէին զինա, համարելով զայն անգութ և անիբաւ։ Ցոյժ խիստ օրէնքներ դրած էր և ծանրապէս կը պատժէր ով որ կոտրէր զայնս։

Գոհուր Կշիդրիյա անուն զինուոր մը ոչխարց սպաննել ղկայսրն։ Զինուորին համար դիւրին էր գտնել առիթներ ի գործ դնելու իւր խորհուրդը, վասն զի կայսրը յաճախ հասարակ գործաւորի մը ղգեստներն հագնելով կը խառնուէր իւր ժողովրդեան մէջ, տեսնելու համար թէ նոքա ինչ վիճակի մէջ էին և թէ արդեօք իր հրամաններն ի գործ կը դրուէին։

Օր մը մեծ շփոթութիւն մը ծագեց ամբողջ քաղաքին մէջ։ Մարդիկ, կանայք և մանկունք մեծապէս յուզեալ՝ այս և այն կողմը կը վազէին խառնիխուռն։ Օդը փոշիով լեցուած կը թուէր և մերթ ընդ մերթ կը լսուէր ահագին թնդիւն մը, որ կը նմանէր ծառի մը յերկիր տապալելէն կամ տան մը կործանելէն պատճառած դղրդիւնին։ Ահագին փիղ մը զայրանալով՝ մեծ շուկայներէն մէկն դուրս նետուած էր, և կատաղաբար կը վազէր քաղաքին մէջէն, և կը կոտրտանէր ինչ որ կու գար իւր առջև։

Սարսափելի տեսարան մ'էր, — վիթխարի և հուժկու կենդանին կը խոյանար ուժգնութեամբ փողոցին մէջէն, իւր ղօրաւոր կնճիթով կը խորտակէր հիւղակներ, և բնակիչք գոռգոռմով կը փախչէին անոր առջևէն։ Ցանկարծ տեսնուեցաւ Պարիայ կոչուած ստորնադոյն դասակարգին վերաբերեալ փոքր, սովալլուկ մանուկ մը որ կը դանուէր ճիշդ փիղին ճամբուն վրայ։ Մի կամ երկու վայրկեան յետոյ վիթխարի կենդանին իւր ոտքին տակ առնելով պիտի սպաննէր զայն։ Պիտի գտնուէ՞ր ոք որ փոյթ ընէր Պարիայ դասակարգին վերաբերեալ մանկան մը համար, և չանար աղատել այդ հէք արարած։

Պարիայք ընկերութենէն մերժեալ ցեղ մ'են, Հնդիկք կ'ատեն և կ'արհամարհեն զայնս իբր թէ նոքա վարակեալ լինէին ժանտախտով. և բարձր դասու վերաբերեալ ոչ մի Հնդիկ անոնց ձեռքը կը սեղմէ, կամ կ'ընկերանայ անոնց։ Եւ եթէ ոք ընէ այսպիսի բան, նա այնչափ վատ անձ մը կը համարուի այդ երկրին մէջ, որչափ Անգղիոյ մէջ ստրկավաճառ մը կամ գողի մը ընկերը։ Հնդիկները մեծապէս ուրախ պիտի լինէին եթէ բոլոր Պարիայք բնաջինջ լինէին։

Որո՞ւ փոյթն է Պարիայ դասակարգին վերաբերեալ տղայ մը։ Այդ ահաբեկած ամբոխին մէջ կար անձ մը, որ տեսաւ արհամարհեալ և սովալլուկ մանկան վտանգը։ Այդ անձն էր կայսրը։ Ծըպտեալ իբրև գործաւոր, կեցած էր այդ տեղն, և իսկոյն նետուեցաւ կատաղի դազանին առջևը, յափշտակեց սարսափահար տղեկը, և հաղիւ թէ ժամանակ ունեցաւ ետ քաշուելու, վասն զի ահագին փիղը անմիջապէս յետոյ հասաւ և կոյր զկուրայն յառաջ դիմեց դէպ ի դետը։ Երբ կայսրը ետ յառկեց դվնասն փոթթոցն ինկաւ, և ամեն ոք տեսաւ թէ նոյն ինքն կայսրն էր, որ իւր կեանքը վտանգեր էր Պարիայի մը համար։ Ցայնժամ խոր լռութիւն մը տիրեց ամբոխին վրայ։ Ամեն մարդ իւր քով կեցողին կը նայէր, և հաղիւ կը հաւատար իւր աչքերուն։

Ցանկարծ մարդ մը յառաջ եկաւ ամբոխին մէջէ և ծունր կրկնեց կայսեր առջևն։ Այս անձն էր Գոհուր։ Իւր ղէնքը ցոյց տալով բաւ, "Դ'չխան, ես քու թշնամիդ եմ։ Մտադրած էի այսօր սպաննել ղքեզ, սակայն նա որ կ'աղատէ կեանք մեծագոյն է քան այն

որ կը վերցունէ կեանք։ Իմ ձեռքերս կը տկարանան և ոչինչ կրնան ընել այն մարգուն դէմ, զոր Աստուած կը պաշտպանէ։ Ա՛ռ իմ սուրս, և ազատէ զինա որ մոռգրած է սպաննել զքեզ։" Կայսրը կարկառելով իւր ձեռք, ոտքի վրայ կանգնեցուց ծնրադրող մարդը, և ժպտուն դէմքով և քաղցր ձայնով ըսաւ, "Ո՛չ այդպէս. առ սուրդ և զայն գործածէ իմ ծառայութեանս մէջ, վասն զի այս օրէն սկսեալ զքեզ կը կարգեմ մին իմ պալատան պահապաններէս։" "Գաժան Հնդիկը խանարհեցուց իւր գլուխ և տղու պէս լացաւ։ Գոհուր երբէք չէր ձանձրանար պատմելէ թէ ինչպէս Կայսրը խնայած էր իւր կենաց։

Ա.յդ նշանաւոր օրուան մէջ ինչ որ մեծապէս ազդեց ամենուն՝ էր Կայսեր ցոյց տուած հոգածութիւնն անարդուած անհատի մը վրայ։ Մեղմէ իւրաքանչիւրը լսած չէ՞ այն էակին վրայ, որ Պապէրի ցոյց տուածէն յոյժ առաւել խորին դորովով մը կը հոգար անարգուածները։ Փառաց Տէրը, կենաց Իշխանը, անթիւ աշխարհներու Աբարիչը և խնամողը, մարդու կերպարանք առաւ։ Մի քանիներէ ի զատ ոչ ոք ճանչցաւ Աստուծոյ Որդին, երբ Նա կ'անցնէր Պաղեստինի մէջէ ծառայի երևոյթով։ Նա միշտ յառաջ կ'երթար դէպ Երուսաղէմ՝ որպէս զի կրկնէ զոհ-ըլլալ աշխարհիս անարգուածներուն համար — ապստամբներուն և մեղաւորներուն համար — և այսու նոցա ցոյց տալու Աստուծոյ սէրը։ Փրկչին ամբողջ ընթացքին մէջ, Նորա սիրտը կը զեղուր սիրով և կարեկցութեամբ։ "Ասիկայ ծեծ-ոբներէը կ'ընդունի, ու անոնց հետ կ'ուտէ," ըսին Նորա համար։ "Մաքսաւորներու և մեղաւորներու բարեկամ," կոչուեցաւ։ "Ինչո՞ւ ձեր վարդապետը մաքսաւորներու ու մեղաւորներու հետ կ'ուտէ," հարցուցին Նորա աշակերտաց։ Ինչո՞ւ, արդեօք ինչո՞ւ համար։ Վասն զի Նա եկած էր ապաշխարութեան հրաւիրելու մեղաւորները։ Եկած էր աշխարհ՝ փրկելու ծեծ-ոբներէը։ Փրկչին տաժանելի և ամօթալի մահը նշան մ'է Նորա սիրոյն կատարելութեան։ Եւ այժմ թէև յարութեալ և փառաւոր չրջապատեալ է, սակայն տակաւին կ'ընդունի մեղաւորներն, վասն զի Յիսուս Քրիստոս նոյն է երէկ, այսօր և յաւիտեանս։

ԳԻՆԻ ԳՈՐԾԱԾԵԼՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

[խմբագրական]

Շարք մը յօդուածներու մէջ, զորս հրատարակեցինք 1885ի Ա.եթոքէրի մէջ, ընդհանուր կերպով խօսեցանք ոգելից ըմպելեաց խնդրոյն վրայ։ Մեր այս անգամ գրած յօդուածներու մէջ ունինք առաւել մանաւանդ նպատակ մը։ Այս յօդուածներով չանայնք համոզել բարի մարդիկ թէ նոքա պարտին հրաժարիլ այսպիսի ըմպելիներէ, մինչեւ իսկ թէեւ վստահ լինին թէ անձնականապէս չեն վնասուիր զայն գործածելով։ Շարունակ կը ստուարանայ թիւն անոնց, որք կը զգան թէ ի սպառ հրաժարումն է միակ պատշաճ ընթացքը, որում բարի մարդիկ պարտին հետեւիլ։ Միացեալ Նահանգաց մէջ, այս առաւել ընդհանրապէս ճշմարիտ է քան ո եւ է ուրիշ երկրի մէջ, եւ հոն կան սակաւաթիւ ջերմեռանդ Քրիստոնեայներ որք չեն ի սպառ հրաժարողներ։ Ասոր պատճառն այն է որ գինեհատական չարժումը սկսաւ նախապէս հոն, եւ այժմ զոյացեալ համոզումը արդիւնք է երկար տարիներու ուսումնասիրութեան։ Մեր կանխագոյն գործերէն մին զոր կը յիշենք, էր միանալ «Լոկ Ջուր խմողներու բանակին» հետ, եւ դնել մեր անունը խոստմնագրի մը տակ յորում գրուած էր, «Այսու կ'ուխտենք մշտատեւ ատելութիւն ամէն բանի դէմ որ կը գինովցունէ,» եւ մեր մանկութեան բոլոր միջոցին մէջ յաճախ տեղի կ'ունենային երեկոյեան ժողովներ ուր կ'երգէինք գինեհատական երգեր, եւ կը լսէինք ուղերձներ նոյն նիւթին վրայ։

Ամերիկեան Քրիստոնէից բռնած այժմու դիրքը լաւ կը բացատրուի երիցական եկեղեցւոյն անցեալ ամսոյ մէջ գումարեալ համագումար ժողովոյն քուէարկած որոշմանց միջոցաւ, որք կը յանձնարարեն ոգելից ըմպելեաց առուբեւառին ի սպառ ջնջումը։ Մեթոդիստ եկեղեցին, որ ձեռներէց է ամէն բարի գործի մէջ, հաւասարապէս ջերմեռանդ է այս խնդրոյ նկատմամբ, եւ Նորին Բարձրութիւն Բիշոպ Վուդ ամբողջ Մեթոդիստ յարանուանութեան կողմէ կը խօսի երբ կ'ըսէ, «Մենք պարտինք ազատել պատանիներն ու երիտասարդները վտանգէ մը որ սպառնացն է քան հեթանոսութիւն կամ տգիտութիւն — չարիք մը որ ոչ միայն կ'ապականէ անոր զոհ եղող անհատին ֆիզիքական եւ իմացական ընդունակութիւնները այլ կորսնցնել կը մատնէ նորա հոգին եւ յաւիտեան կը փակէ երկինք դուռները նորա դէմ։» Նոյն զգացումը կը տիրէ Մկրտական եւ այլ եկեղեցեաց մէջ եւ կաթոլիկ քահանայներէն, եւ եպիսկոպոսներէն ոմանք եւս կը դանուին գինեհատութեան ջերմագոյն չարտագործներու մէջ։

Անգլիա սակաւ ինչ ետ մնացած է Ամերիկայէ այս չարժման մասին, սակայն գինեհատական գազափարներ արագ արագ յառաջ կ'երթան հոն։ Անգլիական Խորհրդարանին գինեհատից կոչակցութիւնը այնչափ զօրաւոր է որ կառավարութիւնը նոցա քուէները չահելու համար վերջերս բարեփոխեց օրինագիծ մը, զգալով թէ չէր կրնար ուրիշ կերպով յաջողիլ։ Սէթ-ընեյ-ըը կը գրէ, «Կ'ըսուի թէ քնազդական զգուանք մը կ'երեւի Եւրոպայի կրթեալ դասերուն մէջ ընդդէմ մեծ քանակութեամբ ոգելից ըմպելի խմելու,» եւ քիչ առնէն կը յուսանք թէ պիտի զգացուի «զզուանք ոգելից ըմպելեաց դէմ» թէ՛ մեծ քանակութեամբ խմուի եւ թէ՛ փոքր։

Մենք պարտինք կատարել մեր պարտականութիւն, ուրիշներ միարանի՛ն մեզի հետ կամ ո՛չ, սակայն քաջալերիչ է տեսնել թէ ուրիշ Քրիստոնէից դատողութիւնը եւ խիղճը կ'առաջնորդեն զանոնք նոյն ուղղութեամբ։ Իրողութիւնը որ ամէն տեղ Քրիստոնէին առջեւը կ'ելնէ սա է թէ ոգելից ըմպելեաց գործածութիւնն ամէն տարի կը կորսնցնէ աւելի կեանքեր քան պատերազմ, ժանտախտ, կամ սով, եւ կը կորսնցնէ հոգին եւ մարմինը միանգամայն։ Խնդիրն որ մեզ կը ներկայանայ՝ այս է թէ ինչպէս կրնանք լաւագոյն կերպով առնուլ այս չարեաց առջեւն։ Այս չարեաց պատճառը պիտի արտաքսէինք աշխարհէ եթէ կարող լինէինք։ Հնդկաստանի թռնակալից օձերը անտարակոյս սակաւ ինչ օգուտ ունին, սակայն եթէ նոքա ամէնը ոչնչնային մէկ պարանոց մը, պիտի կարէինք զայն եւ բնաջինջ ընէինք այդ վնասակար սողուններու ամբողջ ցեղը։ Եւ եթէ աշխարհի բոլոր ոգելից ըմպելիները, հանդերձ զայնս պատրաստելու կերպերուն վրայ եղած ծանօթութեամբ, պարանով մը կախուէին ովկիանոսին վրայ, պիտի կորէինք այդ պարան եւ թողուինք որ ոգքա ընկղմէին ովկէանու յատակը եւ անդ մնային յաւիտեան, առանց ուշ գնելու այն օրինաւոր գործածութեանց զորս այս ըմպելիներ կրնան ունենալ։ Սակայն, այս կարուկ դարմանը մեր կարողութենէն վեր է, եւ պարտինք չատանալ ընելով ինչ որ կրնանք։ Ոչ մի կառավարութիւն կ'ակնկալէ որ անհատ գինեւոր մը բնաջինջ ընէ Թշնամուն բանակը, բայց կ'ակնկալէ որ նա ուսին վրայ առնու իւր հրացան եւ ընէ ինչ որ կրնայ։ Աստուած մեզմէ կը պահանջէ ընել ձիշդ այսչափ բան այն պայքարին մէջ զոր պարտինք մղել ընդդէմ իւր Թագաւորութեան մեծ թշնամւոյն — գինեմոլութեան։ Ի՞նչ կրնանք ընել։

Առաջին քայլը զոր պարտինք առնուլ, ինչպէս ջանացինք ցոյց տալ մեր յօդուածներու մէջ, է անձամբ ոգելից ըմպելիներէ ի սպառ հրաժարող լինել։ Դինի չխմելը մեղք չէ։ Այդ ունակութենէ հրաժարելով, չենք զոհեր ոչ բարոյական սկզբունք մը եւ ոչ ուրիշ բան մը որ օգտակար է մեր մարմիններուն, մեր մաքերուն, կամ մեր սրտերուն։ Եթէ մեր իսկ ազատ կամօք հրաժարինք գինիէ, կրնանք զրկուած լինել հաճոյքէ մը, բայց ուրախութեամբ պիտի ընենք զայս ի սէր այլոց։ Եւ որչափ չատ լինի հաճոյքը, այնչափ մեծ կը լինի վտանգը։ Եթէ մարդ մը մեծ հաճոյք կը զգայ գինիէն, այդ անձ հնարաւոր է զայն չափաւանց կերպով գործածելու փորձութեան մէջ լինալու։

Սակայն, այս քայլ առնէ վերջ, ուրիշ ինչ կրնանք ընել։ Պէտք է մղենք բուռն պայքար մը ընդդէմ գինեմոլութեան. եւ ինչ տեսակ զէնքեր պարտինք գործածել այս պայքարին մէջ։

Խոստովանելու ենք թէ տրամադիր չենք պնդել որ ի սպառ հրաժարում լինի պայման եկեղեցւոյ անդամակցութեան։ Մենք կը հաւանինք Միացեալ Նահանգաց Երիցականաց համագումար ժողովին որոշման որ կը տրամադրէ եկեղեցւոյ անդամ չընդունիլ ոգելից ըմպելի վաճառող անձինք։ Մեզի անկարելի կը թուի թէ ճշմարտապէս բարի մարդ մը որ կը չանայ իւր Տէրոջ հետեւող ըլլալ, եւ փրկել իւր ընկերը արարածները մոլութենէն, կրնայ զբաղիլ այս գործով, եթէ չէ յոյժ ազէտ։ Եւ եթէ ազէտ ըլլայ, եկեղեցին պարտի լուսաւորել զնա, եւ յուշնել նմա թէ մինչ ինք կ'աղօթէ մարդոց փրկութեան համար, իւր առեւտուրով կը գործէ երբեւ Սատանային մէկ պաշտօնեայն, եւ դատապարտութեան կը մատնէ զմարդիկ։ Վերոյիշեալ ժողովոյն որոշման մէկ ուրիշ մասին եւս համամիտ ենք. այն է թէ ոչ մի ճշմարիտ Քրիստոնեայ պարտի վարձու տալ իւր տունն կամ խանութի պինեատուն լինելու համար, կամ պարտի վնասատուութիւն ընել ո եւ է մարդու մը՝ օգնելու համար նմա ձեռնարկել այս գարշելի տուրեւառին։ Ո եւ է Քրիստոն-

եայ որ կ'ընէ զայս, կը լինի հաղորդ դինեվաճառին մեղաց, եւ եկեղեցին պարտի տալ այսպիսւոյն հարկաւոր խրատները։ Սակայն, եթէ գիտցուի որ եկեղեցւոյ անդամ մը իւր սեղանին վրայ չափաւոր կերպով դինի կը գործածէ, պէտք է որ նա կարուի եկեղեցւոյ անդամակցութենէ։ Աւետարանական եկեղեցիներէն ոմանք կ'ըսեն Այո, եւ ասելի չափեր կ'ըսեն Ոչ, եւ մենք մեր մասին, վասն չենք թէ կարել այդպիսի ոք անդամակցութենէ՝ պիտի լինի այսպիսւոյ հետ վարուելու լաւագոյն կերպը։ Մեր համոզումն այն է թէ այս տեսակ Քրիստոնեայ մը ձեռամբերս սխալ մը կը գործէ, բայց լաւ եւս չէ խօսքով համոզել զնա որ հրաժարի իւր այդ սովորութենէն։ Եկեղեցին կը վերաբերի Քրիստոսի եւ ոչ մեզի, եւ իրաւունք չունինք դնել անդամակցութեան այնպիսի պայմաններ զորս Քրիստոս կամ նորա ներշնչեալ առաքեալք չեն դրած։ Անդամակցութենէ կը կտրենք դինեվաճառ մը ինչպէս պիտի կըսէնք գող մը, վասն զի կը կարծենք թէ խընդիրը նորա առջեւ լիովին պարզուելէ յետոյ, նա չկրնար չարունակել գինեվաճառութիւն ընել եւ ըլլալ ճշմարտապէս Քրիստոնեայ ոք։ Սակայն եթէ մարդ մը ուրիշ նկատումներով կը թուի ըլլալ խղճահար եւ անկեղծ, եւ միամտաբար — թէեւ ըստ մեր կարծեաց սխալմամբ — կը կարծէ թէ իրեն համար կատարելապէս վայելուչ է դինի գործածել չափաւոր կերպով, յայնժամ կը վարանինք որոշում մը տալ։ Թող եկեղեցին հաւատարմութեամբ կատարէ մտքերը լուսաւորելու մասին ունեցած իւր պարտականութիւն այնպիսի եղանակներով, որոց վրայ պիտի խօսինք յետոյ, եւ կը կարծենք թէ այսօրինակ չափաւորապէս խմողներուն 10էն 9ը պիտի համոզուին եւ անանկ լաւագոյն ընթացքը։

Եւ սակայն, խնդիրն ուրիշ կողմ մը եւս ունի։ Մասնաւոր տեղւոյ մը մէջ Տէրոջը գործին յառաջդիմութիւնը կրնայ թուիլ կախում ունենալ գինի խմելու խնդրոյն նկատմամբ վերջնական որոշման մը յանգելէ։ Գինի գործածողներէ ո եւ է միոյն՝ եկեղեցւոյն անդամակցելը այնպիսի աղեցութիւն մը կրնայ ունենալ այդ եկեղեցւոյն վրայ ի մասին այս կենսական խնդրոյն, որ մեծապէս նուազեցունէ այդ եկեղեցւոյն բարիք ընելու կարողութիւնը։ Եթէ ոք ճշմարտապէս Քրիստոնեայ է, նա պիտի փրկուի, եկեղեցւոյն մէջ լինի կամ ոչ։ Ուստի պարագաներ կըրնան ներկայանալ երբ նուազ վնաս յառաջ կրնայ գալ այսպիսի անձ մը եկեղեցիէն դուրս պահելով քան թէ ո եւ է կերպով տկարացուցնելով այն բաղդը զոր եկեղեցին պարտական է բառնալ ընդդէմ դինեմոլութեան։ Կը խնդրենք Աստուծմէ որ բոլոր եկեղեցիներուն իմաստութիւն չնորհուի ուղիղ ընթացքի մը հետեւելու համար այս կարեւոր խնդրոյն մէջ։

ՄԵԾԻՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

(Մչե+ԸԵՂԸԸ)

Քրիստոսէ իբր երեք հարիւր տարի առաջ Թեմենիւոք անուն ազգատոհմ մը երեւցաւ Մակեդոնիոյ լեռնագաշտից վայրագ ցեղերուն մէջ, եւ սակաւ սկսաւ առնուլ այնպիսի դիրք եւ հետեւեցաւ այնպիսի ընթացքի որ ուշադրութեան արժանի ճշդութեամբ կը նմանէր Հոէնձոլլերնեան ազգատոհմին նախնեայց։ Միշտ քաջ եւ կարող մարդիկ էին անոնք, միշտ կը կռուէին, եւ առ հասարակ յաղթող կ'ելլէին, եւ դարուց ի դարս կը տիրապետէին իրենց դրացեաց վրայ, կամ հաստութեան կը ստիպէին զնոսա եւ կամ կը կաշառէին, եւ մեծ մեծ պահանջներ կ'ընէին եւ անոսհման կերպով զեր ի վերոյ կը հանդիսանային անոնց վրայ, մինչեւ որ հուսկ յետոյ ճանչցուեցան աւելի կամ նուազ յօժարութեամբ՝ Թագաւոր տիտղոսով ի Մակեդոնիա։ Ի վերջոյ այս ցեղը իւր յերեւան գալէն ասելի քան երկու հարիւր տարի ետքը յարոյց մեծ մարդ մը, «Փիլիպպոս Մակեդոնացին,» որ եթէ միայն պիտանայինք անոր գործարութիւնները՝ ինչպէս պիտենք անոր յաջողութիւնները, հաւանականապէս պիտի համարէինք զնա մին մեծագոյն Թագաւորաց որ երբեք երեւցած են աշխարհիս վրայ։ Բարբարոս ծնած ըլլալով նա, բայց իբրեւ Յոյն կրթուելով ի Թեբէ, միացուց բարբարոսական ոյժը, որ սկսած էր Յունաստանի մէջ նուազիլ, Հելլենական մտքին եւ զանազան մտաւորական հանգամանաց հետ։ Պաշտպան կանգնեցաւ Արիստոտելի, եւ տէր եղաւ Յունաստանի։ Լաւ զինուոր, մեծ դիւանագէտ եւ քաջ եմտագէտ ըլլալով հանդերձ, զեր ի վերոյ էր նաեւ իբրեւ հանճարեղ եւ կարող վարչապետ։ Բռնութեամբ կամ համոզելով չահեցաւ բոլոր ցեղապետները, կանոնաւոր կերպով կը վճարէր իրեն հետեւողաց թոշակները, եւ անոնց կը ներշնչէր փառաւոր յոյսեր. եւ այսպէս կարող եղաւ միաբան պահել իւր պատրաստի զօրքերը, զորս կը կոչէր իւր ընկերները, եւ հուսկ ուրեմն կանոնաւոր զինուորագրութիւն մը սահմանել՝ կազմել մարմին մը որ սահմանուած էր ազգաց ողջոյն պատմութեան մէջ ճանչցուիլ Մակեդոնական զինուորք տիտղոսով։ Մակեդոնական լեռնագաշտից բնակիչք հիւսիսակողման նոր արձանագրուած զինուորներով փառաւոր բանակ մը կազմեցին. անոնց գեղապետները որոց նախնիք կը հաւասարէին իւր նախնեաց կամ կը գերազանցէին զնոսա, ըրաւ իրեն հզօր պաշտօնակալներ, եւ ամենուն առաւ այնպիսի կրթութիւն մը զոր չատ պատմիչք կը ցուցնեն թէ Հռոմայ զինուորաց տրուած կրթութեան չափ խիստ էր։ Երբ կատարեալ եղաւ նորա բանակին կազմակերպութիւնը, գտաւ զինք տէր այնպիսի անզուգական զինուց եւ զինուորաց, որ կը հաւատար թէ ինքն էր կարող նուաճելու զՅունաստան, եւ մինչեւ իսկ դաշինս կռել (Պարսից) Մեծ Թագաւորին հետ։ Բոլոր պատմութիւնք կը ցուցնեն թէ Փիլիպպոս ունէր յիսուն հազար մարդէ բաղկացեալ բանակ մը, որոց չորս հինգերորդը վարժուած էին գործածել երկայն սուիններ անդիմադրելի կազմութեամբ մը որ միջադէպ անունով ծանօթ է, եւ տարուէ տարի հաւանականապէս տասնեկու հազար հարբակ կամ նոր արձանագրուած զինուորներ կ'աւելնային անոնց վրայ, եւ կը կրթուէին կը մարզուէին արդի Գերմանացւոց նման։ Իւր գործը կատարուած էր երբ պատրաստեց այս զէնքը, եւ մեռաւ սպաննուելով յամի Տեառն 336 նախ քան զՔրիստոս։

Փիլիպպոսի որդին, դատելով անկէ առաջ եւ յետոյ պատահած օրինակներէն, պէտք էր որ ըլլար տակաւ մարդ մը, ծոյլ եւ հեշտասէր, աղգատոհմին ոյժը սպառած լինելով Փիլիպպոսի նման մարդու մը մէջ. բայց բնաւթիւնը ժպտիբ նայած էր Թեմենիտաց ազգատոհմին։ Փիլիպպոսի կինը, Ողիմպիա, էր յոյժ կարող կին մը, ըլլալով կարող խօսելու միանդամայն հանճարեղ եւ անգութ ղրոյցներ. եւ ցեղը որ կը մօտենար իւր վախճանին, ծաղկեցաւ յանձին Աղեքսանդրի։ Կարողութեան տէր քաղաքագէտ զինուորականին յաջորդեց մարդ մը որ էր բարձրագոյն կարգի հանճարեղ իրրեւ պատերազմիկ եւ քաղաքագէտ միանգամայն, պատանի մը՝ որ իւր տասնուվեց տարեկան հասակին մէջ կը նախանձէր իւր հօր տարած յաղթութեանց վրայ, զի մի գուցէ իրեն ընելու գործ չմնար, որ տասնեւութ տարեկան հասակին մէջ նուաճեց Չախչախեց ցայն վայր անդիմադրելի Թեբացւոց կազմակերպութիւնը, եւ քսանուերկու տարեկան հասակին մէջ տեսաւ Պարսից Մեծ Թագաւորը որ իրեն այնպէս մեծ կ'երեւէր ինչպէս է զարդիս Ռուսիոյ ինքնակալը Սերպիոյ Թագաւորին քով։ Թռչելով իւր բանակաց առջեւէն, երեսուն տարեկան հասակին մէջ ոչ միայն տէր էր այնչափ տեղեաց զոր նորա հպատակք կը կոչէին «աշխարհ», բայց էր այնպիսի տէր որ իւր նուաճած ժողովուրդները հպատակեցուց իրեն։ Նը պատակ չունինք ձանձրացուցնել մեր ընթերցողները գրելով հոս անոր պատմութիւնը, որուն բաւական ծանօթ են արդէն որչափ կարելի է ծանօթանալ, թէպէտ ինչ որ կը համարինք անոր պատմութեան մէջ դերազանց այն մոռցուած է։ Մեր մի միայն գործն է հոս ի յայտ ածել Աղեքսանդրի մտաց այն յատկութիւնը որ տուաւ անոր իւր հիանալի զօրութիւնը։ Յորհեցէք որ նա ունէր ոչ փորձառութիւն եւ ոչ վայելեց փորձառութեան արդիւնք որոցմէ օգուտ քաղէր։ Ոչ նա եւ ո'չ իրենները պատերազմեցան Պարսից հետ։ Ջունէր յառաջմէ ապացոյց թէ իւր զօրքերն էին անդիմադրելի՝ ինչպէս փորձը ցուցուց թէ էին։ Ջունէր պատճառ հաւատալու թէ քանակով մը որ հաւասար անգամ չէր Պարսից մէկ զօրաբաժնին, կարող պիտի ըլլար յաղթող հանդիսանալ Մեծ Թագաւորին վրայ նոյն իսկ անոր բնակավայրին մէջ, այս մանաւանդ ընդհակառակն ամէն պատճառ ունէր հաւատալու թէ անոր ներհակը կրնար պատահիլ, վասն զի Պարսիկք միլիոններով էին, եւ այնչափ հեռի էին տակաւ եւ աւրուած ցեղ մ'ըլլալէ՝ որ Աղեքսանդր ինք, կարողագոյն անձը դատողութիւն ընելու մասին բոլոր մարդկային սեռին վրայ այսպիսի կէտերու մէջ, կը հաւատար թէ միայն Պարսիկ զինուորներով կարող էր նուաճել Արեւելեան աշխարհը։ Նա չէր գիտեր ուրիշ բան բայ ի ճանապարհորդաց պատմագիրներէն այն երկիրներուն վրայ յորս պիտի արշաւէր։ Սնոր գաղափարներն անոնց աշխարհագրութեան վրայ՝ նման էին այնպիսի գաղափարայ ինչպէս դպրոցական տղայ մը կրնայ ունենալ Հարաւային Ամերիկայի վրայ։ Կը կարծէր թէ Ոքսոս (Ճիհոն) էր Տոն գետոյն չարունակութիւնը, եւ զարմացաւ տեսնելով մակընթացութիւն եւ տեզատութիւն Պարսկային ծոցին մէջ, բայց կը համարձակէր վտանգի ենթարկել իւր գահը եւ զերազոյն իշխանութիւնն ի Յունաստան, եւ ամէն ինչ որ այդ իշխանութիւնը կրնար տալ իրեն, եթէ նուաճէր զոր ինչ պիտի թուէր իրեն՝ նոր մոլորակ մը։

(Շարունակելի)

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

(ՍայէնՐիֆի+ Ա.Ֆրիէըն)

Գերմանական բանակին օդագնացական պաշտօնէութեան հովանաւորութեան ներքեւ կատարուած նոր փորձերուն ժամանակը՝ չրջակայ սահմանաց լաւ լուսանկարները հանուած են մինչ օդապարիկը կը կենար օդին մէջ 2,300 մեթր բարձրութեամբ, որ հաւասար է իբր մէկուկէս մղոնի։ Պէտք է յիշել

թէ ասկէ առաջ նման փորձերու առեն այնչափ դժուարութիւններ կը ծագէին որ տարակուսելի կը թուէր նմանօրինակ փորձերու գործնական յաջողութիւն մը։ Գերմանական անխոնջ աշխատութիւնը եւ ուսումնասիրութիւնը յաջողած է հուսկ ուրեմն յաղթել այս դժուարութեանց, եթէ դատենք Մ[illegible]-Խենպլէնի վկայութենէն, բայց թէ ինչ եղանակաւ՝ ըսուած չէ մեզի. եւ ասոր պատճառն յայտնի է։

— «Օդանաւորդութեան Քաղաքը Ընկերութիւն» անուն Գաղիական ընկերութիւնն ևս շատ կը աքնի այս օրերս։ Զարդիս ի կատար հանելու վրայ է գիշեր առեն չատ հեռուանց օդին մէջէն նչաններով բաներ հասկցունելու հետաքրքրաշարժ կերպ մը, որ մեծ արժէք կրնայ ունենալ դաշտի մէջ գտնուող բանակի մը համար։ Կապուած օդապարիկ մը այնչափ միայն մեծ որ բաւական ըլլայ իբր երեսուն ճրադու զօրութեամբ ելեկտրական լոյս կրելու, վեր կ'արձակուի ինչ բարձրութեամբ որ ուզուի, եւ մետաքս թելէ հաղիւ թանձր «ինթէյոյտա պղնձէ թելով կապակցած է գետնին։ Օդապարկին լոյս կը հաղորդուի վարէն ելեկտրական գործուղ մը միջոցաւ։ Ելեկտրականութեան հոսանքին ընդհատումամբ եւ յերկարաձգմամբ օդապարկին ներքեւ կը ցոլանայ լոյսը ինչ տեւողութեամբ եւ ինչ ընդհատումամբ որ պէտք է, Մորսի հեռագրական գրութեամբ դիրեր ձեւացունելու՝ կէտերով եւ կարճ դիծերով։ Այսպէս դաշտին մէջ մէկը միւսէն չատ մը հեռի գտնուող երկու բանակներ, նման կազմածներ ունենալով իրենց այլ եւ այլ կեդրոններուն մէջ, կարող են դիւրաւ իրարու հաղորդակցիլ, եւ անոնց հրամայող ընդհանուր զօրավարը կրնայ հրամաններ տալ անոնց երկուքին ալ իբր թէ մի եւ նոյն տեղւոյ մէջ գտնուելու։ Եւ տղարիս հնար է այս ընել որեւիցէ թուով բանակներու համար եթէ նչանները չտեսնելու չափ չատ հեռի չեն գտնուիր, եւ հարկաւ, եթէ դիշերուան օդը պարզ է, կրնան այն բանակք հաղորդակցիլ իրարու եւ ընդհանուր հրամանատարին հետ։ Որպէս զի մի գուցէ թշնամին կարդայ նչանագիրները, կը պատրաստուին երկու բոլորակ ստուար թուղթ, կեդրոններէն մէկ առանցքի վրայ իրարու կցուած, այնպէս որ մէկուն վրայի այբուբէնը միւսին այբուբէնին չուրջը գտնայ, եւ այսպէս ամէն լուր կը դրկուի տարբեր եւ դիւրահասկնալի բանալիով։ Ամբողջ կազմածը իր կրկին մասերով այնպէս հանճարով պատրաստուած է որ վտանգի ժամանակ կրնայ տարուիլ թեթեւ երկանիւ սայլով զոր մարդ մը կարող է քաշել դիւրութեամբ իր եաեւէն։

— Գերմանական ծովահմբակիր նաւուց տորմղին մարզանքները միջոր ուշադրութիւն չեն գրաւեր հիմա Եւրոպայի մէջ. եւ զարմանալի պիտի ըլլար եթէ անոր վրայ չափազանց բաներ չպատմուէին։ Գերմանիա ցարդ ստորին կացութիւն ունեցած էր ծովու վրայ, մինչեւ իսկ երբ նորա բանակները 1870–71ին ցամաքի վրայ ամէն տեղ յաղթող էին գրեթէ, եւ համոզում կար, երբ սկսաւ չինել Գաղլ Վիլհելմ նաւուն ձեւով խոչոր նաւերը, թէ կարող պիտի ըլլար մրցիլ միւս պետութեանց հետ, այս հրէշներէն բաղկացեալ ահագին տորմիղ մը կազմելով։ Բայց Գերմանացիք, հեռատես ժողովուրդ, չուտով համոզում գոյացուցին իրենց մէջ թէ աւելի չահաւոր էր պատրաստել ծովահմբակիր նաւեր քան ահագին նաւեր, եւ վաղ ընդ միջի սկսան տալ ղիրենք կազմել տորմիղ մը այս փոքրիկ բայց զօրաւոր նաւերէն. եւ զարդիս թէպէտ ծովային պատերազմի համար ունին 23 ծանր զրահաւորներ միայն, ունին աւելի քան հարիւր ծովահմբակիր նաւեր որ կը բաղկացունեն իրենց երկու մեծ նաւատորմիղները, մին ի Տիլ եւ միւսը՝ ի Վիլհելմշավէն։ Առանց իւրաքանչիւրը կը բաժնուի դարձեալ՝ իւրաքանչիւրն երեք գումարտակներէ բաղկացեալ երկու մասանց։ Ցամաքային զօրաց կրթութեանց նման մարզանքներ եւ փորձեր կը կատարուին յաճախ եւ կատարեալ կերպով, եւ պատճառ կայ հաւատալու թէ թշնամի նաւատորմ մը թէպէտ զօրաւոր, եթէ մօտենայ Գերմանական ծովեզրին, բուռն եւ անընկճելի ընդդիմութեան պիտի հանդիպի, բաց ի այն պարագայէն որ օդն ըլլայ փոթորկայոյզ. բայց այսպիսի ժամանակ մը եւս՝ ունի պատերազմել տարերաց հետ։

— Զինուորական նոր դպրոցին մէջ, որ այսպէս կը կոչուի վասն զի հրացաններուն նոր դրութիւն մը ընդունած է, գլխաւոր դժուարութիւն մը, որոյ դարման տարուած չէ, հրազինուց գործածութեան մէջ անդուսպ եւ չռայլ չափազանցութիւնն է։ Ինչպէս հին՝ նոյնպէս եւ նոր զինուորաց մէջ տեսնուած է այժմ որոշ հակամիտութիւն մը խնայութեան աւելի նուազ հոգ տանելու քան որչափ առաջ։ Գերմանացի կամ Գաղիացի զինուորը, եթէ ուզէ, կրնայ, ըսենք, վայրկենի մէջ քսան անգամ արձակել հրացանը, եւ գնդակին եւ վառօդին չափուն եւ ծանրութեան նուազումը կը կարողացունէ զնա առաջնոյն կիսուն չափ դարձեալ արձակել հրացանը։ Ցուզման ժամանակներ եթէ նորա միտքը չիոթի, թերեւս դատարկէ իր փամփուշտներու ամանը նաեւ իր պայուսակը, կարճ խորհելով, եւ այնպէս կարճ, արդարեւ, որ երբ թշնամին երթք գայ, եւ հարկ անդրաժեշտ ըլլայ արագ կրակել, գործնականապէս անկարող պիտի գտնուի, Ամերիկացի հռչակաւոր յեղափոխական զօրավար մը սա հրամանը տուաւ իւր մարդոց. «Սպասեցէք մինչեւ որ տեսնէք անոնց աչուըներուն ճերմկուցները», այսինքն թշնամեաց, եւ այսպէս հասկցունել ուզեց թէ պէտք չէր որ վառօդի վատնում ըլլար։ Նմանապէս Գերմանացի եւ Գաղիացի սպայք կը ջանան հրահանգել իրենց զինուորները. բայց անոնք տեսած են որ զինուոր մը կ'արձակէ իւր հրազէնը քիչ հոգածութեամբ, իւր հրացանը լեցունելու դժուարութեանց եւ իւր քով մնացած վառօդին եւ գնդակաց եւայլն քանակութեան նայելով։

ՎԱՅՐԻ ԽՈԶԵՐԷ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ՅՈՎԱՋ ՄԸ

Հարաւային Ամերիկայի վայրի խոզերը ծանօթ են իրենց կատաղութեամբ եւ յամառութեամբ զոր ցոյց կու տան կռուոյ միջոցին։ Յովազը վիթխարի եւ հզօր գաղան մ'է, զոր վագր կը կոչեն բնակիչք այն երկրաց ուր նա կը գտնուի։ Խոզերու երամակի մը եւ այս վագրերէ միոյն միջեւ տեղի ունեցած կռիւը ի յայտ կը բերէ այս երկու տեսակ կենդանեաց վայրագ բնութիւնը։ Այսպիսի մաքառման մը պատմութիւնը կը գտնուի Ամերիկա հրատարակուած «Առաջին Գաղթականք ի Հարաւային Պրազիլ» անուն գիրքին մէջ։

«Գիշեր մը Լոփէզ եւ ես անտառին մէջ առանձինն բանակ դրած էինք, երբ յանկարծ լսեցինք, մեզմէ քիչ մը հեռուէն սոսկալի գոռում, մռնչիւն, եւ ակռաներու ճարճատիւն։ 'Խոզեր,' ըսինք երկուքս ալ, 'վերջապէս ճաշ մը պիտի կրնանք ունենալ։' Խօսքն առնելով մեր հրացաններ մեղմով սողոսկեցանք դէպ այն կողմ ուսկից կու գար ձայնը, որոյ սաստկութիւն սակաւ ինչ նուազած էր, եւ չուտով եկանք անտառին մէջ բացուած տեղւոյ մը ծայրը։ Հինգ ոտք բարձրութեամբ հողակոյտ մը կար զոր մրջիւնք չինած էին իբրեւ իրենց բոյն, այդ հողակոյտին գագաթը կը կենար յովազ մը չրջապատեալ թեւբեւս յիսուն կամ վաթսուն խոզերէ, որոց ամէնքն ալ յետին աստիճան կատղած էին, եւ ի զուր կը ջանային հասնիլ բլրակին գագաթը գտնուող իրենց թշնամւոյն։ Մեր հրացանները չպարպեցինք, յուսալով ձեռք բերել մեր ճաշն առանց կրակ ընելու, վասն զի վառօթ եւ գնդակ հազուագիւտ էին։ Մինչեւնոյն առեն յովազը, իբր ապին ուղղակի օդին մէջ բարձրացուցած, իբր չորս ոտքերն իրարու քով բերած, հողակոյտին գագաթը կը կենար, եւ չարուճակ ու անհանգստութեամբ կը դիտէր այն կողմերն ուսկից յարձակիլ կը սպառնային մոլեգնեալ խոզերը։ Ցայտնի էր թէ մարթը չէր կրնար ընդ երկար չարուճակուիլ այս կերպով, կա՛մ խոզերը յուսահատելով պիտի վերցունէին պաշարումը, եւ կա՛մ յովազը ձանձրանալով իւր դժնդակ կացութենէն բուռն յարձակում մը պիտի ընէր փախչելու համար զինք պաշարողներէն։ Սակայն, կռիւը ելքի մը չանգեցաւ այնպիսի կերպով մը, զոր չէինք ակնկալեր։ Վագրը վայրկեան մը անփոյթ գտնուելով, թող տուաւ որ վար իջնայ իւր ապին, զոր յարդ վեր բռնած էր եւ որուամ խոզերը կարող չէին եղած հասնիլ։ Ակնթարթի մը մէջ խոզերն ամրապէս խածին ապին եւ քաշելով բերին վագրը իրենց խումբին մէջտեղը, եւ յայնժամ տեղի ունեցաւ ահաւոր մարտ մը։ Մերթ ընդ մերթ յովազին խոշոր դեղին մարմինը կը տեսնուէր խոզերու խռովայոյզ ամբոխին մէջ, եւ նորա հուժկու ճիրանները մահացու հարուածներ կու տային չայ եւ չահեակ, եւ ապա վերջապէս անչայտ կը լինէր իւր կատաղի թշնամեաց խումբին մէջ։ Վերջապէս աղմուկը սկսաւ դադարիլ, սակայն յովազը չէր երեւեր խոզերու երամակին մէջ, ամէն կողմ դիտեցինք, սակայն չտեսանք զայն։ Քիչ մը ևս սպասելէ վերջ, խոզերն սկսան ցրուիլ, եւ այժմ ամէն ինչ աւարտած լինելով, չառաջ գացինք դէպ այն տեղն ուր կռիւը տեղի ունեցեր էր։ Տակաւին չէինք տեսներ յովազը, բայց տասն եւ չորս խոզեր գետնին վրայ փռուած էին, մեռած կամ մահամերձ վիճակի մէջ։ Ցայսժամ Լոփէզ վար ծռելով գետնէն բան մը վերցուց, եւ ձեռքը բռնելով զայն ըսաւ, 'Ա՛հա՛ւասիկ վագրը'։ Լոփէզին գտածը յովազին մորթին մէկ փոքր կտորն էր։ Խոզերը զայն կտոր կտոր ըրած էին, եւ անոր մարմինը եւ միսը լափած կամ իրենց հետ տարած էին։ Այսպէս առանց հրացան պարպած լինելու, յովազին սպանած խոզերէն պատրաստեցինք մեր այդ իրիկուան ճաշը եւ չատ ուրիշ ճաշեր եւս։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԻ

ԲՈՊԷՐԹ ԳՈԼԷՋ

Բոպէրթ Գոլէճի ամավերջի հանդէսը կատարուեցաւ Յունիս 27 ին Զորեքչաբթի օր, արտասովոր չահեկանութիւն ունեցող պարագայից մէջ։ Այսպիսի հանդէսի մը համար անհրաժեշտ եղող առաջին բաներէն մին էր զով հիւսիսային հովը որ կը փչէր այդ օր չետ միջաւուր, եւ որ ղերծ կը պահէր ունկնդրաց հոծ բազմութիւնը տաքութեան պատճառած թուլութենէ եւ անհանգստութենէ։ Այսպիսի դեղեցիկ օդ մը մանաւոր ուրախութիւն մը

կը պատճառէր, այնու ալ վարժարանը այդ օր կը տօնէր իւր հիմնադրութեան 25րդ տարեդարձը։ Վարժարանին ուսումնասիրահին հանդիսական որմերուն վրայ կանաչ տերեւներով զրուած էին 1863 եւ 1888 թուականները. բեմին եաեւի կողմը պարզուած էր Օսմանեան դրօշը, որուն երկու կողմերը կը տեսնուէին Ամերիկեան եւ Անգլիական դրօշները։

Սրահը խոնեալ էր հանդիսականաց բազմութեամբ, եւ բաղդատօր էին անոնք որք կարող եղան լաւ ախոռներ գրաւել։ Նախորդ տարիներու ընթացաւարտներէն չատեր ներկայ էին. եւ բեմին վրայ վարժարանին Տնօրէնին, Տր. Վոչպըրնի, եւ ուսուցչաց կաճառին հետ կը նչմարուէին Ամերիկեան դեսպան Մր. Սթրաուս, Ամերիկեան ընդհանուր հիւպատոս Մր. Փրինկլ, Պուլկար կառավարութեան Կ. պոլսոյ գործակատար Տր. Վուլքովիչ, Սբեւելեան Րումելիի Հանրային կրթութեան նախորդ նախարար Մ. Կրուէֆ, Գեր. Գաբրիէլ Եպիսկոպոս Սրուանձտեանց, Արժ. Եղիշէ Վարդապետ Այվազեան, Արժ. Տէր Ցովհաննէս քահանայ Մկըրեան, Ցունաց Պատրիարքին փոխանորդը եւ այլ նչանաւոր անձինք։

Այս տարուան ընթացաւարտից թիւն էր 28, որոց մին էր Ցոյն, 15ը Պուլկար եւ 12ը Հայ։ Երբ ընթացաւարտները սրահին մէջտեղէն յառաջացան իրենց յատկացեալ տեղերը նստելու համար, հանդիսականք եռանդագին ծափահարութեամբ ողջունեցին զանոնք, եւ երաժշտաց խումբը զոյճին 25րդ տարեդարձին համար յատկապէս պատրաստուած քայլերգ մը հնչեցուց, այսու ծանուցանելով թէ հանդէսն սկսած էր։ Ընթացաւարտներէն առանձինմէկ երիտասարդներ ճառեր խօսեցան, եւ Տր. Վոչպըրն զանոնք ներկայացնելէ առաջ ցաւ յայտնեց թէ կարող եղած չէր ընդունիլ հանդիսականները մեծագոյն սրահի մը մէջ։ Ըսաւ թէ նոր սրահի մը հիմնադրութիւնը պիտի կատարուէր նոյն օրն իսկ, եթէ հարկ եղած հրամանը կառավարութենէն առանալու մասին յապաղում տեղի ունեցած չըլլար, եւ յոյս յայտնեց թէ տարի մը չանցած գոնէ չէնքին սկզբնաւորութեանը ձեռնարկուած պիտի լինէր։ Ճառերէն վերջը արտասանուեցան Անգղիերէն լեզուաւ եւ մէյմէկ ճառ եւս Ցունարէն, Գաղիերէն, Պուլկարերէն, Տաճկերէն եւ Հայերէն լեզուներով։ Ճառերն առ հասարակ ընտիր էին եւ թերեւս արդարութիւն չէ մասնաւոր գովեստիւ խօսիլ ոեւէ մէկ ճառի վրայ, սակայն արտայայտեալ բարձր զաղափարաց եւ ընտիր առոգանութեան մասին մեզի ամենէն աւելի հաճելի եկաւ «Ճարտասանութիւն, Գաղանիք Ճայողութեան» նիւթին վրայ Շումլայի Մ. Իվան Քարա–Միխայելոֆի, եւ «Մեծ Մարդոց Աղեեցութիւնը» նիւթին վրայ Պոլսեցի Պրն. Լեւոն Մուրատեանի խօսած ճառերը։ Պոլսեցի Պրն. Մկրտիչ Ունճեանի Թուրքերէն ճառն եւս յոյժ ընտիր էր։ Որովհետեւ ճառախօս Հայ ընթացաւարտները եւ նոյնա Ցոյն դասընկերը Պոլսեցի էին, բնականաբար ծաղկեփունջներ ընդունելու մասին առքա աւելի բախտաղդ էին քան Պուլկար ընթացաւարտները, սակայն կէտնց մրցանակները կորզելու մասին այս վերջնոց ունեցած պատեհութիւնները, եթէ ոչ աւելի, դէթ հաւասար են իրենց դասընկերայ ունեցած պատեհութեանց։

Ճառերէն յետոյ, վկայականները արուեցան ընթացաւարտներուն, ապա բաշխուեցան մրցանակները, եւ յետոյ տեղի ունեցաւ մանաւոր չահեկանութիւն ունեցող դէպք մը։ Ի դիմաց նախորդ տարիներու Պուլկար ընթացաւարտից, Մ. Թաւխիլիդոֆ դոլէճին ընծայեց Պուլկարական դրօշի մը հետ Մր. Րոպէրթի իշդահերկ կենդանագիրը, գործ եւրիտասարդ Պուլկար նկարչի մը որոյ նկարներէն ոմանք այս տարի ի տես դրուած են Փարիզի նկարահանդէսին մէջ։ Պատկերն ընդօրինակեալ էր լուսանկարէ մը եւ յոյժ դեղեցիկ եւ կենդանի երեւոյթ մը ունէր։ Տր. Վոչպըրն ընդունեց այս նուէրը չնորհակալութիւն յայտնելով զայն նուիրողներուն, որք, ըսաւ, յիշած էին այն կրթական յարկը ուր ընդունած էին իրենց դաստիարակութիւն, եւ որք իբրեւ յիշատակ կը նուիրէին այսքան յարմար առարկայ մը։

Այսպ Մր. Սթրաուս ուղերձ մը ըրաւ առ ընթացաւարտ կարգն։ Նորին Վսեմութիւն յիշեց սա գաղափարն որ երբեմն կ'արտայայտուի, թէ չափէն աւելի թուով դաստիարակեալ մարդիկ վտանգաւոր են երկրին համար։ «Նոյն առարկութիւնը» ըսաւ, «տարիներ առաջ կ'ըլլար Սուրբ Գրոց Թարգմանութեան դէմ, վասն զի կ'ըսուէր թէ այդու ամենէն խոնարհ անձը պիտի գիտնար այնչափ բան որչափ գիտէին քահանայները։ Եթէ Սուրբ Գիրքը օգտակար գիրք մ'է, օգտակար է ամենուն համար. եւ եթէ դաստիարակութիւնը կ'ընծայէ ոեւէ օգուտ, ամէն ոք պարտի մասնակից ըլլալ այնմ։ Փորձառութիւնը մեզ կ'ուսուցանէ թէ գիտութիւնը զօրութիւն է, եւ կու տայ զօրութիւն թէ՛ Պետութեան եւ թէ՛ անհատին։ Ամէն այն երկրաց մէջ ուր կառավարութիւնը կը կատարէ իւր օրինաւոր պարտականութիւնները, ամենէն հաւատարիմ եւ հայրենասէր հպատակները կը դանուին դասերիարակեալ անձանց մէջ, մինչ խռովութիւն եւ անիշխանութիւն կը ըղխին տգէտ եւ դասերիարակութենէ զուրկ անձերէ։» Ս.տենտ խօսը յիշեց այն առանձնաչնորհումները եւ արտօնութիւնները զորս կը վայելեն Թուրքիոյ մէջ բնակող ամէն անհատք, որչափ խնարհ ալ ըլլայ նոցա ծնունդը, եւ որոց միջոցաւ նոքա կրնան ամբառնալ բարձրագոյն դրից, եթէ միայն ցոյց տան հարկ եղած կարողութիւնը։ Յարեց թէ այն առանձնաչնորհումները զորս ուսանողք վայելած էին վարժարանին մէջ, նոցա վրայ կը դնէին բարձր պարտականութիւն մը լինելու օգտակար եւ հաւատարիմ մարդիկ։

Ցետոյ Ցունաց Պատրիարքին փոխանորդը արտասանեց քանի մը եռանդուն խօսքեր Ցունարէն լեզուաւ։ Գեր. Գաբրիէլ Եպիսկոպոս Սրուանձտեանց Հայերէն հասկցողներուն եռանդը գրգռեց իւր ազգու եւ զուարճալի խօսքերով։ Մր. Կրուէֆ, Աբեւելեան Րումելիի Հանրային կրթութեան նախորդ Նախարարը, խօսեցաւ Պուլկարերէն լեզուաւ, եւ Անգղիացի նչանաւոր վաստակաւոր Մր. Փիրս Անգղիերէն լեզուաւ ուղերձ մը ըրաւ։

Տր. Վոչպըրն ցաւ յայտնեց որ Բ. Դրան կողմէ ներկայացուցիչ չկար վասն զի կ'անձկար մի անգամ եւս հրապարակաւ արտայայտել այն երախտիքը զոր վարժարանը կը վայելէր Վեհ. Սուլթանի պաշտպանութեան ներքեւ։ Հանդէսը փակուեցաւ Տր. Կրնկի աղօթիւք եւ փառաբանութեան երգով։

ՀՈՄ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Հոմ վարժարանի ամավերջի հանդէսը կատարուեցաւ Յուլիս 2ին, Երկուշաբթի օր։ Որպէս զի վարժարանին բարեկամներէն աւելի չատեր կարենային ներկայ դանուիլ, հանդէսն այս տարի տեղի ունեցաւ վարժարանին մատրան մէջ, որ յոյժ գեղեցկապէս զարդարուած էր դրօշակներով, պատկերներով եւ ծաղիկներով։ Հակառակ օդին սաստիկ չերմութեան, 4–500 հանդիսականներ իբր երեք ժամ ուշադրութեամբ մտիկ ըրին ուսումնասիրաբար կարգին ճառերուն, երաժշտութեան, եւ պատուարժան անձանց կողմէ տրուած ուղերձներուս։ Ուսումնասիրաբար ընակերտուհեաց թիւն էր 10, 2ը Պուլկար, մին Ցոյն եւ 7ը Հայ որք էին Օրիորդք Արմենուհի եւ Եզդինէ Ղ. Տավուտ. Ծիածան Ս. Աստուրեան. Շնորհիկ Ս. Քիւրքճիպաշեան եւ Վիգթորիա Կ. Սրապեան, Կ. պոլսէ. Քրիստինէ Տէր Ստեփանեան, Ռոտոսթոյէ, եւ Լուսնթագ Պէչէրեան, Տիգրանակերտէ։ Վարժուհիք կը վկայեն թէ ընթացաւարտ օրիորդք յոյժ հաւատարմութեամբ կատարած են իրենց գործ, եւ նոցա ապագային նկատմամբ կը տածեն բարձր յոյսեր։

Ճառերէն վեցն էին Անգղիերէն լեզուաւ, եւ մէյ մէկ ճառ եւս արտասանուեցան Հայերէն, Պուլկարերէն, Ցունարէն եւ Գաղիերէն լեզուներով։ Ընթացաւարտ օրիորդաց իւրաքանչիւրը իրաւամբ արժանացաւ ջերմագին ծափահարութեանց հանդիսականաց կողմէ, եւ գեղեցիկ ծաղկեփունջերու իրենց հրճուեալ բարեկամներէն։ Վերջին ճառը, որ վերջացաւ առ վարժուհիս եւ առ պզտրոցական ընկերս ուղղեալ հրաժեշտով մը, լի էր ճարտարապէս արտայայտեալ զեղեցիկ խորհուրդներով, սակայն կը վարանինք զայն գովել վասն զի կը վախնանք զի մի գուցէ այնպէս կարծուի թէ միւս ճառերն չէին արժանի գովեստի։ Այդ ճառ պատչաճապէս վերջ տուաւ տարեկան հանդէսի մը, որ ընտիր եղած էր սկիզբէն մինչեւ վերջը, եւ հանդիսականք ջերմապէս ձայնակցեցան «Մաշալլահ, մաշալլահ» բացագանչութեան, որով Ղազարոս էֆ. Տավուտ, ընթացաւարտ օրիորդաց երկոքին հայրը, վերջացուց ընտիր ուղերձ մը։

Տր. Փէթիպոն պարագային յոյժ յարմար մի քանի խօսքերով բաչխեց վկայականները։ Ի բացակայութեան Մր. Սթրաուսի որ երկու օր առաջ արձակուրդով Ամերիկա ուղեւորած էր, Միացեալ Նահանգաց գործակատար Մր. Փէնտըլթըն Բինկ ըրաւ համառօտ ուղերձ մը. ապա ուրիչ հակիրճ ուղերձներ եղան Կրթական Նախարար Միւնիֆ փաչայի ներկայացուցչին, Ղազարոս էֆ. Տավուտի, եւ Րոպերթ Գոլէճի ուսուցիչներէն Բրոֆ. Միլլինճրնի կողմէ։ Հանդէսը փակուեցաւ Տր. Պըլիսի աղօթիւք եւ փառաբանութեան երգով։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՔ

Եկեղեցին հաստատութիւն մ'է, հետեւապէս ի մասին նիւթական զարգացման նա պարտի հպատակիլ բոլոր այն օրինաց, որոց կը հետեւին ամէն բարենպատակ հաստատութիւնք։ Եկեղեցին իւր միջոցաց ընդարձակման համար պարտի ի գործ դնել բոլոր այն միջոցներն, զորս կը գործածեն աչխարհի այլ կազմակերպութիւնք։ Նոքա որ սակաւ ինչ տեղեկութիւն ունին քաղաքակիրթ աչխարհի կրթական եւ բարեսիրական հաստատութեանց տեւականութեան պատճառներուն վրայ՝ չեն կրնար վայրկեան մը իսկ տարակուսիլ թէ որպէս զի անոնք չդադարէին մնայուն բարիք մը արտադրել, պարտէին օժտուիլ նիւթապէս այնպիսի նպաստաւոր պայմաններով, որք նոցա բարոյական զարգացման կարեւոր պայմանաց մին կը կազմեն։ Յաւիտենական օրէնք մ'է, բարոյական սկզբունքներ իւրեանց օրհնութիւններն կը սփի-

ռեն նիւթական միջոցներով եւ փոխադարձաբար այժ կ'ընդունին ի նոցանէ։ Հոգին կը գործէ մարմնոյն միջոցաւ։ Այո, եղան սոսկ վերացական մտաց տէր իմաստասէրք որ պահ մը համարեցին մարմինն իբր արգելք հոգւոյն։ Սակայն դժուար չէ տեսնել թէ նոյն իսկ հոգւոյն զարգացումն էապէս կախումն ունի նիւթէ, որոյ բաղմապիսի երեւոյթք կ'արեւոր յաւելումներ կ'ընծեն իւր հմտութեանց վրայ։

Արդ, խնդրոյն գործնական ուղղութիւն մը տալով՝ կը տեսնենք թէ որպէս զի եկեղեցին իւր ազդեցութիւնն պահէ՝ նաեւ պէտք ունի նիւթական միջոցներու, որք նորա ղիրքն կ'ապահովին աշխարհի այլ հաստատութեանց մէջ։ Ներկայ գրութեան նպատակէն դուրս է խօսիլ նկատմամբ աստուածային չնորհաց որ եկեղեցւոյն վերանորոգիչ ոյժն է, այլ կը չափանանք ներկայելով ասա միայն այն կէտերն որք կը հաստատեն մեր եկեղեցիներն՝ նիւթական տեսակէտով, եւ կ'երաշխաւորեն անոնց տեւականութիւնն իբր հաստատութիւն։

Մեր մակագրոյն իմաստէն յայտնի է թէ կը վախճանինք ներկայել այնպիսի միջոց մը, զոր կիրառելով եկեղեցիք ունենան հաստատուն կալուածներ՝ լեցնելու իւրեանց նիւթական պէտքերն, քանզի այս է մին այն քայլից որք պիտի առաջնորդեն զմեզ ունեւնալ ինքնապահ եկեղեցիներ։ Կը հաւատամ թէ կան բարի Քրիստոնեայք որք օգտակար չեն համարեր այս դրութիւնն, զի այս, ըստ նոցա դաղափարին, պիտի վարժէ ժողովուրդն անհոգութեան ի մասին հոգեւոր սրոց։ Թէ այս կարծիք իւր մէջ կը պարունակէ բանաւոր խորհուրդ մը՝ անուրանալի է, սակայն այս, իւր ճշդութեամբն հանդերձ, չարգելուր զմեզ ունենալէ հաստատուն կալուածներ, երէ խղճի մտօք կատարենք այն պայմաններ որք կը զարթուցանեն ժողովուրդն տեսնել իւր պարտաւորութիւն եկեղեցւոյն բարեկեցութեան մասին։ Յայտ իսկ է թէ ուղիղ սկզբունքներ տիրելու են եւ կը տիրեն ամէն երկրաց եւ աղգաց մէջ, սակայն չենք կրնար պահանջել որ անոնց գործադրութեան եղանակք յար եւ նման լինին ամէն պարագայից տակ։ Եկեղեցւոյն նիւթական պիտոյից հայթայթումն բանաւոր եւ օգտակար գործողութիւն մ'է ամէն աստիճանի Քրիստոնեայ ժողովրդոյ համար, սակայն չունինք բանաւոր պատճառ պնդելու թէ այդ կատարուելու է, զոր օրինակ ի Թուրքիա, ճիշդ այն եղանակաւորով կը կատարուի Ամերիկա կամ այլ Քրիստոնեայ եւ անկախ երկրաց եւ աղգաց մէջ։ Հաստատութեանց բարոյական, մտաւոր եւ նիւթական կացութեանց տարբերութիւնն այնպիսի պարագայ մ'է, որ ստիպէ կու տայ մեզ խորհիլ թէ այսպիսի արտաքին գործողութիւններ մենք պարտինք յարմարցունել մեր իսկ ժողովրդեան պարագայից։ Վերոյիշեալ երկիւղն տեղի չունար մանաւանդ երբ ի նկատի ունենանք սա պարագայ թէ եկեղեցական կալուած ապահովելու համար ժողովրդեան անգամոյ զոհողութիւնն հարկ անհրաժեշտ է։ Անոնք պիտի աշխատին զոյն ի ձեռս բերելու. եւ այս կ'ենթադրէ առաջաձեռնութիւն մը ժողովրդեան կողմանէ։

Իբրեւ նորակազմ ժողովուրդ մը պատճառ ունէինք ակնկալել հարստագոյն Քրիստոնեայ ժողովրդոյ ձեռնտուութիւնը մեր եկեղեցական եւ կրթական հաստատութեանց համար յիսուն տարիներ առաջ եւ թերեւս այժմ եւս, սակայն ուղիղ չէ ծնել այդ վիճակին մէջ ցմիչտ։ Եթէ կրնանք ունենալ փոքր սկզբնաւորութիւն մը այժմ, որ զմեզ առաջնորդէ ինքնապահութեան յապագային, ընդէր չձեռնարկենք այնմ։ Ունինք այնպիսի պատուարժան հովիւներ որք ուղեւորած են Եւրոպա կամ Ամերիկա աղօթատեղւոյ կամ դպրոցի չինութեան համար օգնութիւն խընդրելու։ Սակայն ուղիղ կը լինի՞ դարձեալ դրկել զանոնք նոյն նպատակաւ, եթէ այդ չինուածք նորոգութեան կամ վերաչինութեան պէտք ունենան։ Եկեղեցական վայելուչ չէնքեր մին են այն հրապուրիչ տարերաց, որք աչխարհային մարդիկը յերկրպագութիւն կը հրաւիրեն։ Ընդհանրապէս սաուդեալ իրողութիւն մ'է թէ այն տեղեր ուր երկրպագութեան յատկացեալ վայրերն առժամապէս վարձեալ տուներ են, գործն հաստատուն նկարագիր մը չկրնար ունենալ։ Ամերիկեցի Հալէպի Թղթակիցն (Թուրքերէնի մէջ) կը հաստատէր նոյն տեսութիւնն ի մասին կաթոլոկութեան սրբազան չինուածոց։

Արդ, երբ կը յուղենք զայս խնդիր, կարեւորագոյն կէտն սա է թէ՝ զի՞մրդ կրնանք ապահովել ի բաղմաց զգալի նիւթական այս առաւելութիւնն։ Զայս իրագործել յաջողելու համար երկու ոյժեր, բնիկ թէ՛ օտար, որ կ'աչխատին Աւետարանի գործոյն մէջ, զգալու են անոր պէտքն ըստ արժանւոյն։ Մեր եկեղեցեաց սաստարող Քրիստոնեայ ընկերութիւնք տեսնելու են թէ այս երկրին մէջ Աւետարանի գործոյն յաջողութիւնն նաեւ կախումն ունի՝ անոր վայելչապէս ներկայացուելէն ի մէջ այլակրօն հսկայ հաստատութեանց։ Աւետարանն կուռան մը ունենալու է որ լինի թաարաքեմ նորա հոգենորոգ ոկըզբանց հոչակման։ Երկրորդ, բնիկ ժողովուրդն միջոց մը գտնելու է իւր եկեղեցական եւ կրթական հաստատութեան։ Այս կրնայ լինել ունենալով կալուածներ, որոց հասոյթն գործածուի եկեղեցւոյն կամ դպրոցին նիւթական պիտոյից համար։ Մեր երկրին մէջ առեւտրոց աստիճանաւոր անկումն, միմեանց յաջորդող աղետից ճնշումն եւ այլ ձախողութիւնք կը ստիպեն զմեզ խորհիլ թէ եկած է ժամանակն յորում իրբեւ հասարակութիւն մեր դոյութիւնը երաչխաւորող պայմաններն ի նկատ առնունք։ Սակէ իւր երկու տարիներ առաջ Պրուսայի եկեղեցին զգալով ասոր անհրաժեշտ պէտքն ձեռնարկեց հետեւեալ միջոցին։ Կազմեցաւ Ցանձնախումբ մը հինգ վստահելի երիտասարդներէ բաղկացեալ, որ ուղղակի եկեղեցական խնամն ժողովոյ իրաւասութեան տակ լինելով, այնմ պատասխանատու էր իւր ամէն արարոց համար։ Ցանձնախումբն կարգեց մասնաւոր հաւաքիչներ, որոց իւրաքանչիւրին յատկացուց 3, 4 կամ 5 տուներ՝ իւրեանց յարմարութեան համեմատ։ Անձնիւր հաւաքչի պարտքն էր իւր իսկ սահմանին վերաբերեալ անձերէ չաբաթականներ ժողվել, մէկ քաժնեդրին լինելով 10 փարա։ Կային անձինք որք մինչեւ տասն քաժին դրուեցան։ Հաւաքիչք պարտէին հաւաքեալ դումարներն որոշ ժամանակին յանձնել Ցանձնախմբոյն, որ եւ համաքաուսութեան առնն կը յանձնէր զայն դանձապետին, զոր կարգած էր խառն ժողովն։ Այս ի սկզբան ոմանց թուեցաւ յոյժ չնչին ձեռնարկութիւն մը, սակայն, եթէ չեմ սխալիր, տարւոյ մը մէջ ի դոյ եկան 13 Օսմանեան ոսկիներ, առանց փոքր նեղութիւն մը պատճառելոյ ժողովրդեան աղքատագոյն անդամոյ իսկ։ Ժողովուրդն զգայ թէ իւր փոքր չանքեր կարող էին արդիւնք արտադրել։ Զայս յառաջ բերի ցուցնելու նպատակաւ թէ՝ եթէ այսպիսի ձեռնարկութիւնք լինին եկեղեցական կամ դպրոցական հաստատութեանց պիտոյքներն հոգալու, ի սուղ ժամանակի պիտի ունենանք անկախութեան բաղձալի վիճակն, որոյ օրինութիւններն ամէն ճչմարիտ մարդ կը փափաղի վայելել։

Աւետարանի պարզ դրութեան որդեդրութիւնն չատիպեր զմեզ լքանել ինչ որ Աբեւելեան է եւ ինչ որ մերն է։ Մեր պարտքն է տալ բանաւոր ուղղութիւն մը մեր աւանդական գործողութեանց, այդու ընդլով զանոնք առաւել օգտակար ժողովրդային դարգացման համար։ Լաւ, մեր բարեպաչտ նախնիք զի՞մրդ յաջղած են ապահովել եկեղեցական կալուածներ, որք այսօր նեցուկ եւ զօրավիգն են ազգային — եկեղեցական հաստատութեանց։ Եպերելի՞ էր նոցա ընթացք, ոչ. այլ գնահատելի ի նկատի ունենալով մանաւանդ սա իրողութիւն թէ հպատակ ազգի մը միակ ապաստանարանն իւր հաստատութիւնք են։ Ուրեմն, հետեւինք մեր նախնեաց օրինակին յայսմ։ Բարոյապէս պատասխանատու ենք ապագայ սերնդեան բարօրութեան։ Եթէ ընդունեցինք բարի բան մը, գէթ բարի օրինակ մը, մեր հայրերէն, պարտինք զայն կատակել մեր յաջորդաց։ «Անցած է այն ժամանդորդ, որ չառաւելուր իւր ժառանգութիւն։»

Թերեւս այսպիսի տեսութիւն մը տարօրինակ թուի մեր ժողովրդեան մէջ ոմանց, սակայն եկած է ժամանակն յորում մենք պարտինք կառավարուիլ յաւէտ զրական փորձառութեամբք, քան մտացածին վարդապետութեամբք։ Բաւական է զի այլք հոգային մեզ համար ցարդ։ «Դու քեզ օգնէ, Աստուած քեզ պիտի օգնէ» առածն դրական ճչմարտութիւն մը կը պարունակէ իւր մէջ։ Մենք սկսինք բարեկարդել զմեզ, այդ պիտի ցուցնէ թէ մենք արժանի ենք բարձրագոյն իրաց, զորս չպիտի զլանան մեզ բարերար ձեռքեր։

Յունիս 12, 1888 Հ. Ս. ՃԵԼԱԼԵԱՆ

«ԹԷ ՈՐ ԱՌՈՂՋԱՆԱՄ ՀՐԵՇՏԱԿ ՉԵՄ ԸԼԼԱՐ»

Այսպէս կ'ըսէր մահուան չուքին ձորին եւ վերջը հասնող Ցիսուսի վարանելին մի յոյժ դեղանի իսկ փոքրիկ դառը որ սիրելի էր ամէն նկատումներով։ Թէեւ չատ փոքր էր այս մանուկ, բայց կը կրէր պարզ նչաններ թէ մեծամեծ տաղանդներով եւ ձիրքերով օժտեալ էր, անանկ որ կարծես թէ մարմինը այն ծանր բեռներու տակ չդիմանալով խոյս կուտար յանկողին, հոն ալ չհանդուրժելով ապրագ կը դիմէր ի հանգիստ գերեզմանի։ Սոյն մանուկին էր տեղւոյս Աւետարանական ժողովրդեան Աղգապետ Տոդոր Կարապետ էֆ. Փիրիզեանի իրր 6 տարեկան որդին Յովհաննէս որ իւր ծնողաց, աղգականաց եւ բարեկամաց սրտին մէջ առաջին տեղը կը բռնէր։ Կիրակի առաւօտ մեծ հօրմէն կը խնդրէ որ գնանք տանի եկեղեցին. նոյն օրը ուղեղի հիւանդութեամբ կը բռնուի եւ հակառակ բժշկաց ամէն ճարտար չանքերուն, կ'երթայ հոն ուր որ հրեշտակ ըլլալուն արգելք չկայ։ Հիւանդութեան միջոցին ձեռքը երկնցնելով կ'ըսէ, «Յի՛սուս, ձեռքէս բռնէ եւ դիս առողջացուր, երբոր առողջանամ ալ չեմ ըլլար». յետոյ կարծես թէ զղջացած ըսածին վրայ՝ կ'ըսէ, «Թէ որ առողջանամ հրեշտակ չեմ ըլլար, իսկ եթէ մեռնիմ հրեշտակ կ'ըլլամ»։ Մայրը կը հարցնէ նմա թէ կրնայ իր աղօթքը ըսել, մահամերձ մանուկը «Այո» ըսելով կը սկսի ըսել, «Հիմա ես որ պառկիմ պիտի, Յիսո՛ւս, աղօթք կ'ընեմ քեզի, բոլոր մեղքերս, Տէ՛ր, ներէ եւ այս դիշեր դիս պահէ, եթէ նորէն ես չարթննամ, չնորհէ՛, Տէր, որ ծուղ դամ»։ Եւ իրօք այդ քունէն չարթնանալով գնաց իր երկնաւոր Հօրը եւ Փրկչին դոզը հանդչելու, եւ հրեշտակ ըլլալու։ Կը մաղթենք որ գթութեան Հայրը ամէն մխիթարութեամբ լցունէ բոլոր այն սրտերն որք խոր խոցուեցան այս մանկան մահուամբ եւ ամէնքս պատրաստէ սիրելեաց մահուան դառն դաւաթը խմելու, երբ մեզ եւս կը տրուի այն դաւաթը։

Տիգրանակերտ Գ. ԱՊԼԱՀԱՏԵԱՆ

ԱՁԴ

Երիտասարդաց աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը Պայպըլ Հաուզի մատրան մէջ ժամը 7½ին։ Աղօթքն նիւթն է. «Թէ որ աչխարհ ձեզ կ'ատէ, գիտցէք որ ձեզմէ առաջ զիս ատեց։» Յովհ. ԺԵ. 18։

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յունիս 25 ըստ Յուն., և Յուլիս 7 ըստ Լատ., 1888

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ ՃԱՌԸ

Թայմսի Թղթակիցը, Յունիս 25 Թուակա-նաւ Պերլինէ կը գրէ. «Ամէն անոնք որ ա-կանատես եղան երկու դէպքերուն, համա-կարծիք են յայսմ թէ 1871 Յունվ. 18ին վէր-սայլի պալատան Հայելեաց Դահլիճին մէջ Գերման Կայսրութեան հռչակումէն ի վեր, քաղաքական կարեւորութիւն ունեցող ոչ մի պետական արարողութիւն կատարուած էր աւելի պերճանքով եւ հանդիսաւոր կերպով քան Կայսերական Խորհրդարանին բացումը որ տեղի ունեցաւ այսօր Վիլհելմ Բ. Կայսեր կողմէ, հին պալատին Սպիտակ Դահլիճին այսինքն գահոյից սենեակին մէջ։ Թղթակիցը կ'ըսէ. «Եթէ Խորհրդարանին դահլիճը 1,000 անգամ աւելի մեծ լինէր, դարձեալ պիտի չկրնար պարունակել ներկայ ըլալ փափա-քողներուն կէսն իսկ։» Կայսրը նախ կրօնա-կան համառօտ պաշտամունք մը մատնակեց-լու համար, դնաց պալատան մատուռը՝ ըն-կերակցութեամբ Գերմանիոյ փոքր պետու-թեանց Իշխաններուն, որոնցմէ ոմանք Պա-պական են, եւ սակայն «այս առթիւ չվա-րանեցան ծունկը դնել նոր Կայսեր հետ, Բո-ղոքական Հոգեձոլըրնեանց մատրան մէջ։» Ժողովոյն նախնական գործողութեանց ժա-մանակ դահլիճին ժողովականաց յատկացեալ մասը լեցուած էր Ռայխսթագին անդամնե-րով, եւ յայնժամ Դաշնակցային Խորհրդոյ անդամք ներս մտան իրենց գլուխն ունենա-լով զՊիլմարք Իշխան, եւ նոսան գահին ձախ կողմը։ Երբ ամէն ինչ կարգադրուեցաւ, Կայ-սերական թափօրը ներս մտաւ առաջնորդու-թեամբ բարձրահասակ անձնապահ դինուոր-ներու, որոց կը հետեւէին ծիրանագգեստ պե-ղեցիկ ազնուական պատանիներ, եւ ասոնց ետեւէն կու գային Նախարարներ եւ Զօրա-վարներ, որք արծաթով բանուած կերպասի վրայ կը կրէին Իշխանութեան նշանակները։ «Եւ ապա յերեւան եկաւ նոյն ինքն երիտասարդ Կայսրը, զլուխը փետրաւոր սաղաւարտ դրած, եւ զգեստաւորեալ Սեւ Արծուի ծիրանեգոյն թաւշեայ վերարկուով։ Երբ Կայսրը ներս մտաւ, Ռայխսթագին նախագահը առաջարկեց ներկայից երեք անգամ «Կեցցէ» բսելով ող-ջունել զՆորին Վեհափառութիւն։ Ժողովա-կանք մեծ եռանդով համակերպեցան սոյն ա-ռաջարկին, Նորին Վեհափառութիւն մեծ հա-ճոյք զգալով այս պարագայէ, խոնարհութիւն ընելով յառաջ գնաց դէպ իւր գահը, եւ նմա հետեւեցան Կայսերական գերդաստանին վե-րաբերեալ Իշխանք եւ Գերմանիոյ փոքր պե-տութեանց Վեհապետք։

Երբ ամէն ոք նստաւ իւր տեղը, Կայսրը ոտք ելաւ եւ խոնարհութիւն մը ընելով սկը-սաւ կարդալ իւր ճառ, զոր Իշխան-Նախա-րարապետը նմա մատուցած էր խորին յար-գանօք։ Անցեալ չաբթու յիշեցինք Նորին Վեհափառութեան ճառը, եւ այս անգամ անկէ կը քաղենք հետեւեալ հատուածները. «Իմ սէրս Գերման բանակին համար, եւ իմ ունեցած կացութիւնս հանդէպ բանա-կին, երբէք պիտի չիրաձեն զիս վտանգել երկրին խաղաղութիւնը, եթէ պատերազմը անխուսափելի կայսրութեան կամ անոր դաշնակցաց վրայ օտար յարձակման մը պատ-ճառաւ»։ . . . . «Գերմանիա պէտք չունի ո՛չ զինուորական նոր վտանգի ոչ ալ նոր երկրա-կալութեան, քանի որ յետ պատերազմաց, ձեռք բերած է իրեն մինացեալ եւ անկախ աղգ մը գոյութիւն ունենալու իրաւունքը։» «Աւստրիոյ–Հունգարիոյ հետ կնքած մեր դաշ-նակցութիւն ծանօթ է աշխարհի։ Գերմանաց յատուկ եղած հաւատարմութեամբ պիտի պահպանեմ զայն, ոչ միայն վասն զի կընքե-ալ է արդէն, այլ եւ վասն զի այս պաշտ-պանողական դաշնակցութեան մէջ կը տեսնեմ Եւրոպեան հաւասարակշռութեան հիմը, դաշ-նակցութեան՝ որոյ տրամադրութեանց այժմ ոյժ կու տայ համայն Գերման ժողովուրդը։ Պատմական նմանօրինակ յարաբերութիւններ եւ համամտման պէտքեր կը միացունեն զմեզ Իտալիոյ հետ։» «Ուրախ եմ որ Աւստրիոյ–Հունգարիոյ եւ Իտալիոյ հետ կնքած մեր համաձայնութիւնք թոյլ կու տան ինձ խնա-մով մշակել Ռուսիոյ Կայսեր նկատմամբ տա-ծած իմ անձնական բարեկամութիւն, եւ այն խաղաղական յարաբերութիւններ որք կան հարիւր տարիէ ի վեր Գերմանիոյ եւ Ռու-սական կայսրութեան միջեւ։»

Երբ Կայսրը աւարտեց իւր խօսք, Պիզմարք Իշխան յառաջ եկաւ ընդունելու ճառը, եւ Նորին Վեհափառութիւն, զայն Նախարարա-պետին վերադարձուցած ատեն իւր ձեռաց մէջ առաւ նորա ձեռքը եւ սերտիւ սեղմեց։ Իշխան–Նախարարապետը յարգանօք խոնար-հեցաւ, համբուրեց իւր վեհապետին ձեռքը, եւ ապա նստաւ իւր տեղը։

Կայսեր ճառը առ հասարակ լաւ ընդունե-լութիւն գտած է, սակայն Գաղիոյ եւ Մե-ծին Բրիտանիոյ նկատմամբ երբէք ակնար-կութիւն մը չըլլալը տարօրինակ կը թուի ո-մանց։ Գրեթէ բոլոր Աւստրիական թերթեր միանաբար կը գովեն Կայսեր ճառը, սակայն Հունգար թերթեր նուազ գովեստով կը խօ-սին։ Բեշըեր Լոյդ անդադար դիտողութիւն-ներ կ'ընէ այս ճառին նկատմամբ, եւ Նոր Տեյչէ կ'ըսէ թէ, եթէ Բեշըեր Լոյդի այդ աե-սութիւն կը ներկայէ ի Հունգարիա տիրող հանրային կարծիքը, Աւստրիոյ–Հունգարիոյ նկատմամբ Կայսեր ճառին մէջ արտայայտեալ բարեկամական զգացումներ պիտէին մեծ փոփոխութեան ենթարկուիլ ի մասին Հունգարիոյ։ Հունգար թերթերու առարկած կէտն է Ռուսիոյ նկատմամբ արտայայտեալ բարե-կամական զգացումները, մինչ այս նոյն զգա-ցումները, որպէս նաեւ ճառին խաղաղական հանգամանքը «անկեղծ գոհունակութիւն» կը պատճառեն Ժուրնալ դը Սէն Բեթերսպուրկի։

Կայսեր ճառին արտասանուելէն մէկ օր վերջը, Գերման Խորհրդարանը միաձայնու-թեամբ քուէարկեց առ Կայսր մատուցանելի ուղերձ մը, եւ անմիջապէս յետոյ դադրեցուց իւր նիստերը։ Հետեւեալ օրը, Զորեքշաբթի, Կայսրը իբրեւ Բրուսիոյ Թագաւոր հանդիսա-ւոր կերպով երդում ըրաւ, որպէս կը տրա-մադրէ Բրուսիոյ սահմանադրութիւնը, եւ անցեալ չաբթու յիշեցինք Կայսեր այդ առ-թիւ արտասանած ուղերձը որպէս նաեւ այն բանախօսութիւն, զոր արտասանեց Կայսերա-կան Ռայխսթագին առջեւ։

Բոլոնիա Կաղնի կը հրատարակէ լուր մը, զոր ընդունելի է Սբ. Բեղբսպուրկէ, եւ որոյ հա-մեմատ Վիլհելմ Կայսր ընդ հուպ պիտի այ-ցելէ եղեր Ռուսիոյ մայրաքաղաքը։ Ուրիշ թերթ մը կ'ըսէ թէ Նորին Վեհափառութիւն ի Բիլ Գերմանական մեծագոյն զրահաւոր-ներէն մին նստելով պիտի ուղեւորի ի Սբ. Բեղբսպուրկ, եւ նմա պիտի ուղեկցի նա-ւատորմ մը ընդ հրամանատարութեամբ իւր եղբօր, Հայրիխ Իշխանի։ Սակայն տակա-ւին պաշտօնապէս հաստատուած չէ այս լուրը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միացեալ Նահանգաց Նախագահական ընտրելեաց անուանման առթիւ, սակաւ ինչ մանրամասն տեղեկութիւնք նկատմամբ նա-խագահի ընտրութեան եղանակին, չտեսնի կրնան լինել մեր ընթերցողաց։ Իւրաքանչիւր կուսակցութեան ընտրելին անուանելու պաշ-տօն ունեցող համաժողովին մէջ, մէն մի նա-հանգ կ'անենայ Խորհրդարանին մէջ իւր ու-նեցած Ներակոյտի անդամոց եւ Երեսփոխա-նաց թուոյն կրկնապատկին չափ ներկայա-ցուցիչներ։ Որովհետեւ Խորհրդարանի ան-դամոց ամբողջ թիւն է 401 (76 Ներակոյտի անդամ եւ 325 Երեսփոխան) իւրաքանչիւր համաժողովի անդամոց թիւը պարտի լինել 802, սակայն քանի մը նահանգ եւս կ'ըն-դունուին երկրին այն մասերէն որք դեռ չեն ճանչցուած իրրեւ նահանգ, այնպէս որ իւ-րաքանչիւր կուսակցութեան համաժողովի անդամոց թիւն է իրր 830։ Հետագայ բա-ցատրութենէն պիտի տեսնուի, թէ ինչո՛ւ համար Հանրապետականաց համաժողովը ընտրեց զՄր. Հարիսըն եւ Մր. Մորթըն։ Ժողովուրդը ուղղակի քուէ չտար Նախագահի կամ փոխ–նախագահի համար, այլ իւրաքան-չիւր նահանգի մէջ քուէարկութեամբ կ'ընտ-րուին քանի մը ընտրողներ, որոց թիւը հա-ւասար պիտի լինի նոյն նահանգին՝ Խորհր-դարանի մէջ ունեցած անդամոց թուոյն։ Ուստի ընտրողաց ամբողջ թիւը կ'ըլլայ 401։ 1884ին Մր. Բլիվլէնտ այս ընտրողաց քուէ-ներէն ընդունեց 219, այսինքն նախապէս պերութիւնը պաշտպանող բոլոր նահանգաց քուէները, հանդերձ Հիւսիսային նահանգաց չորսին քուէներովը։ Մր. Պլէյն ընդունեց մնացեալ 182 քուէները, որք արուեցան հիւ-սիսային նահանգաց կողմէ։ Ս.յն հիւսիսային չորս նահանգներն որք իրենց քուէները Մր. Բլիվլէնտի տուին, էին Նիւ Եորք, որոյ ընտ-րողաց թիւն էր 35։ Ինտիանա, ընտրողաց թիւը 15։ Նիւ Ճէրզի, ընտրողաց թիւը 9։ եւ Քոնէթիքըդ, ընտրողաց թիւը 6։ Հանրապե-տականք վստահ են թէ դարձեալ կրնան ի-րենց կողմը չահիլ բոլոր այն նահանգները զորս չահած էին 1884ին, եւ եթէ կարենան անոնց վրայ աւելցունել Նիւ Եորք նահանգն եւս, նոյա ընտրելին կրնայ լինել Նախա-գահ։ Սակայն դժուար է ընել զայս, վասն զի Նիւ Եորք նահանգը Մր. Բլիվլէնտի հայ-րենիքն է, թէեւ Հանրապետականք այդ նա-հանգն իրենց կողմն չահելու համար փոխ–նախագահութեան ընտրելի անուանեցին զՄր. Մորթըն, որ նոյն նահանգէն է։ Սակայն մինչեւ իսկ եթէ Նիւ Եորք այս անգամ եւս մնայ Ռումկավարականաց կողմը, եթէ Հան-րապետականք կարող լինին չորս տարի ա-ռաջ իրենց չահած նահանգներուն վրայ ա-ւելցունել կա՛մ Ինտիանա եւ Նիւ Ճէրզի, եւ կա՛մ Ինտիանա ու Քոնէթիքըդ նահանգնե-րը, յաղթական կրնան լինել. եւ որովհետեւ իրենց ընտրելին է Մր. Հարիսըն, նոքա հա-ւատան են թէ իրենց կողմը պիտի չահին Ին-տիանա նահանգը։

—Թայմսի ուղղակի հեռագրեր կը ծանուցա-նեն թէ Մեքսիկոյի մէջ տեղի ունեցեր են ա-ղետաբեր ողողումներ որք հազարաւոր ան-ձանց կենաց, եւ մեծ քանակութեամբ ստաց-ուածոց կորուստ պատճառեր են։ Միայն Սէ-լոս քաղաքին մէջ 300 տուներ քանդուեր են։ Մեքսիկոյի տուները մեծաւ մասամբ չինուած են արեւուս մէջ չորցած աղիւսներէ։

—Անցեալ չաբթու կիրակի օր Պրէդէրըվիլէի մէջ, ի Կալիֆիա, եկեղեցի մը չանթահար ե-

գաւ պաշտամունքի ժամանակ։ Երեք անձինք սպաննուեցան, եւ 200 ուրիշներ վիրաւորուեցան կայծակէն եւ որմերէն ու ձեղունէն ինկած քարերէ։ Կալիչիայէ եկող ուրիշ աւելի հաճելի լուր մը սա է թէ վերջերս գըտնուեր են քարիւղի հարուստ հորեր։

—Արքայազուն անձինք իսկ զերծ չեն դողերու չհատակութեանց ենթարկուելէ։ Երբ Շուէտի Գահաժառանգ Իշխանը կը գտնուէր պանդոկի մը մէջ ի Ցրանչէնսպատ (Աւստրիա), գող մը մտաւ նորա սենեակը եւ կողոպտեց 22,000 Օսմ. ոսկւոյ արժողութեամբ ինչքեր, յորս կը գտնուէին քանի մը մեծարժէք գոհարներ։

—Գաղիոյ Նախարարութիւնը գժուարութեան մէջ կը գտնուի, այնու զի երեսփոխանաց ժողովոյն ելմտացոյցի յանձնախումբը հակառակ է ելմտական Նախարարին, Մ. Բէյդրալի, ներկայացուցած ելմտական ծրագրին։

—Անցեալ չաբթու երկուշաբթի եւ երեքշաբթի, Անգղիոյ երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ առաջարկ մը ներկայացուեցաւ պարսաւելու Անգղիական կառավարութեան՝ Իռլանտիոյ նկատմամբ բռնած աչխարհավարութիւնը։ Մր. Կլատսթոն եւ այլք պերճախօս ուղերձներ րրին։ Առաջարկը մերժուեցաւ 275ի դէմ 368 քուէով։

—Լէվանդ Հերալտ կը տեղեկանայ թէ քանի մը գործաւորներ մինչ կը փորէին տան մը հիմը կարսի մէջ, գտեր են 40,000 ոսկւոյ արժողութեամբ Օսմանեան եւ Անգղիական դրամներ։

—Ո՛չ օտար Տէրութեանց զինուորական կցորդներու եւ ո՛չ լրագրաց թղթակիցներու թոյլ պիտի տրուի ներկայ գտնուիլ այն զինուորական մարզանաց, որք ի մօտոյ պիտի կատարուին Ռուսիոյ մէջ։ Կը կարծուի թէ այս տնօրինութեան պատճառն այն է զի Ռուսիոյ զինուորական իշխանութիւնք չեն ուզեր որ օտարականատակ քննադատներ գիտնան այն թերութիւններն որք կրնան կենալ բանակին զօրաց փոխադրութեան եւ պարեհնաւորման մէջ։

—Վիլհէլմ Կայսր իւր հօրաքեռ ամուսնոյն, Պատէնի Մեծ Դուքսին, յանձնած է Գերման հեծելազօրաց հրամանատարութիւնը եւ չըհնորհած է նմա Մարաջախտութեան աստիճանը։

—Գաղիական Նախարարութիւնը որոշած է Գաղիոյ 3,000 գիւղաւոր քաղաքապետները հրաւիրել Յուլիս 14ին կատարելի տօնախմբութեան, եւ տալ նոցա հայկերոյթ մը յառաջիկայ տարուան Աբրեւետահանդէսին համար պատրաստուած չէնքին մէջ։ Ամէն տարի Յուլիս 14ին տօն կը կատարուի ի յիշատակ Փարիզի խուժանին Պասթիլի բանտին վրայ ըրած յարձակման, որ տեղի ունեցաւ 1789 Յուլիս 14ին, եւ որոյ արդիւնք եղաւ բանտի դուռներուն բացումը եւ բանտարկելոց ազատումը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իշխան Ռատոլէն Ռատոլէնսքի, որ նախապէս մայրաքաղաքիս Գերմանական դեսպանատան մէջ պաշտօն վարած է, վիլհէլմ Բ. Կայսեր կողմէ ղրկուեցաւ, իբրեւ արտասովոր պատուիրակ, պաշտօնապէս ծանուցանելու համար վեհ. Սուլթանին՝ Նորին վեհափառութեան ամբարձումն ի գահ Գերմանիոյ։ Ռատոլէն Իշխան մայրաքաղաքս հասաւ երկուշաբթի առաւօտ, չոգենաւին մէջ զնորին վսեմութիւն դիմաւորեցին վեհ. Սուլթանի ընդհանուր թիկնապահ Ահմէտ փաշա, եւ այլք, որք առաջնորդեցին Գերման պատուիրակը կէօք Սուի պալատը։ Վեհ. Սուլթանը փափաքելով ըստ կարելւոյն հաճելի ընել Ռատոլէն Իշխանի բնակութիւնն ի Կ. պոլիս, յատկապէս պատրաստել տուած է սոյն պալատ եւ զրած է զայն Նորին Վսեմութեան տրամադրութեան ներքեւ։ Ռատոլէն Իշխան երեքշաբթի օր պիտի ներկայանար Վեհ. Սուլթանին, սակայն այդ աւուր բուռն վոթորկին պատճառաւ ունկնդրութիւնը յետաձգուեցաւ Չորեքշաբթի աւուր, եւ նոյն օրը երեկոյին կայսերական պալատան մէջ տրուեցաւ չքեղ հայկերոյթ մը ի պատիւ արտասովոր պատուիրակին։

—Անցեալ չաբթու ծանուցինք թէ եւած էր կայս. իջեւէն որ կը յայտարարէր թէ ընդունուած է Ամեն. Տ. Ցարութիւն Պատրիարքի հրաժարականը, եւ հաստատուած է Նորին Սրբազնութեան ընտրութիւնն ի Պատրիարքական աթոռ Երուսաղեմայ, այդ նոյն իջեւէն կը ծանուցանէր ստիպողութիւնն ընտրելու Տեղապահ մը որ վարէ ազգին գործերը մինչեւ նոր Պատրիարքի ընտրութիւնը։ Հետեւապէս, երկուշաբթի օր աղգային խան ժողովը ի նիստ գումարելով Պատրիարքական Տեղապահ ընտրեց Երուսաղեմայ Պատրիարքական փոխանորդ Սիմէոն Եպիսկոպոս Սէֆէրեան։ Շաբաթ օր, Ամեն. Տ. Ցարութիւն Պատրիարք կայսերական պալատ գնաց յայտնելու իւր շնորհակալութիւնն ներն առ Վեհ. Սուլթանն, եւ ապա հրաժեշտի այցելութիւններ տուաւ նախարարաց։

—Մ. Լէվէլ, Նիկոմիդիա–Էնկիւրիի գիծը քննելու համար երկաթուղեաց միացման ընկերութեան կողմէ ղրկուած երկրաչափը, կ. պոլիս հասաւ երկուշաբթի օր։ Նոյն օրը Մ. Լէվէլ գնաց հանրօգուտ չինութեանց պաշտօնատունը, եւ քննեց յիշեալ գծին յատակագիծները որք պատրաստուած էին Մ. Բէյսէլի զինուորութեանց համաձայն, եւ ի մօտոյ պիտի ուղեւորի ի Փոքր Ասիա։ Սըմպուլէ կը տեղեկանանք թէ Մ. Լէվէլ ի Փարիզ բարձր համբաւ կը վայելէ իբրեւ երկրաչափ, եւ անդամ է նոյն քաղաքին Քաղաքային Ճորհուրդին։

—Անցեալ չաբթու կիրակի օր ի Սելանիկ տեղի ունեցեր է բուռն վոթորիկ մը որոյ միջոցին հասու հասկիթի մեծութեամբ կարկտան տեղացեր է։ Մեծ վնասներ գործուեր են քաղաքին եւ շրջակայ գիւղօրէից մէջ, սակայն բարեբաղդաբար կեանքի կորուստ չէ եղած։ Լէվանդ Հերալտի թղթակիցներէն մին կ'ըսէ, «Վարտար գետը յորդեց, եւ քշեց տարաւ բաղմաթիւ դոմէչներ, կովեր եւ ոչխարներ։

—Ի Պուկարեշտ նախարարական տաղնապը վերջ գտաւ, եւ Մ. Սթամպուլոֆ կը մնայ իւր պաշտօնին վրայ։ Համաձայնութիւն գոյացած է, որոշուած լինելով որ Նախարարութիւնը հաստատէ Հաղարապետ Փոխոֆի դէմ արձակեալ դատավճիռը, բայց Յերեմեանտ Իշխան եւս լիակատար ներում չնորհէ նմա, եւ առաջին անգամ որ տեղի ունենայ զօրահանդէս մը, Հաղարապետ Փոխոֆ վերստանայ իւր զինուորական աստիճանը եւ քաղաքական իրաւունքները, նաեւ միեւնոյն աստիճան նմա չնորհուի բարձր աստիճանի պատուանշան մը։

Նորագոյն տեղեկութիւններէ կ'իմանանք թէ Յերեմեանտ Իշխան ներում չնորհած է Հաղարապետ Փոխոֆի։

—Մանասթըրի կուսակալ Րիֆաթ փաշա կը չարունակէ մեծ աչխոյժ ցոյց տալ աւազակութիւնները զսպելու մասին։ Հռչակաւոր աւազակապետ Նիքոյ եւ նորա մարդիկներէն 9ը սպաննուեցան երկու չաբաթ առաջ Բասթորիայի մօտ, եւ 13 ուրիշ Յոյն աւազակներ սպաննուեցան ի Պրուսա։ այս վերջնոց գլուխները ի տես դրուեցան կառավարութեան ապարանքին առջեւ։ Կ'ըսուի թէ նոր աւազակախումբեր երեւան եկած են Սելանիկի նահանգին մէջ, եւ Նիք–Հիսարի մէջ զինեալ վրացիներու խումբ մը բռնութեամբ բացեր է բանտին դուռը եւ ազատ արձակեր է 7 վրացի աւազակներ, որք ձերբակալուած էին։

—Պայրամի երկրորդ օրը ծանր խռովութիւն մը ծագեցաւ կայսերական պահապան զօրաց երկրորդ զօրաբաժնին մէջ։ Այս խռովութեան պատճառն էր կռիւ մը Ֆէսլի եւ Սարըդլը Զուաճի կոչուած երկու գունդերու միջեւ, եւ կ'ըսուի թէ կռուոյ միջոցին դաչոյն գործածուած է անխտիր։ Կատարուած քննութիւնք հաստատած են սա դաղափար թէ այս խռովութիւն արդիւնք էր յիշեալ զօրաբաժնին սպայից ոմանց անհոգութեան, եւ նոյն զօրաբաժնի նախորդ հրամանատար Ֆէրիդ Իսմայիլ Փաշա, Միրլիվա Հիւսէյին փաշա եւ այլք պինուորական ատեանի առջեւ պիտի հարցաքննուին այս խնդրոյն համար։

—Ամերիկայէ ցաւօք սրտի կը տեղեկանանք թէ Տր. Պայինկթըն որ իբր ինը տարի վարեց Զօրնէյայի խմբագրութեան պաշտօնը, վախճաներ է։ Սոյն Պուլկար թերթը կը խմբագրուի եւ կը հրատարակուի Ա–եոթէբերի հետ միեւնոյն յարկին ներքեւ։

—Բղիի Հօրնօր գիւղէն գրուած նամակ մը կը տեղեկանանք թէ վերջերս տեղացած յորդառատ անձրեւներ ահռելի կորուստներ պատճառեր են գիւղացւոց։ Գրեթէ ամբողջ գիւղը որ կը բաղկանայ 140 տուներէ, հիմնայատակ եղեր է, եւ բնակիչք ստիպուեր են վախչիլ դէպ ի լեռները կամ ուրիշ գիւղեր։ Գիւղին ստորին մասը քչուեր տարուեր է Բղիի մէջէն անցնող գետակի մը յորդելովն, եւ գիւղին վերին մասին վրայ գտնուող բոլոր տուները կործաներ են, վասն զի վերէն իջնող հեղեղներուն պատճառաւ, հողը բլորն ի վար սահեր է։ Ամբողջ գիւղին մէջ հազիւ 10–20 տուներ կանգուն մնացեր են։ Շրջակայ արտերն եւս մեծագոյն վնասուեր են, վասն զի հեղեղը քչեր տարեր է թէ հողը եւ թէ ցանուած արմաւիքը։ Բարեբաղդաբար կենդանի կորուստ չէ եղած։ Գիւղացիք յետին ծայր թշուառութեան մէջ ինկած են ուտեստի եւ բնակարանի չգոյութեան պատճառաւ. եւ իբր թէ այս աղէտ չէր բաւական, Հաճի Պէյ եւ Ֆէյզուլլահ Պէյն որդին կ'աւելցունեն եղեր դժբաղդ բնակչաց թշուառութիւնը, իրենց ծառայներու միջոցաւ կողոպտելով գիւղացւոց փլատակ տանց ատաղձները, եւ կարելով նոցա ծառերը, զորս կը գործածեն իրենց ամարանոցներ չինելու։

Պերլինէ Յուլիս 5 թուականաւ կը հեռագրուի թէ Վիլհէլմ Կայսր ճամբայ պիտի ելնէ Ռիլ երթալու համար Յուլիս 11ին, անտի պիտի ուղեւորի ի Բեդերհոֆ, ուր Ջարն այժմ կը բնակի եւ ուր Վիլհէլմ Կայսր կը սպասուի հանդիպ Յուլիս 16ին։

—Նոյն թուականաւ Լոնտոնէ քաղուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սր. Բեղերսպուրկէ առնուած հեռագրի մը նայելով, առաջարկուեր է որ Ռուսիոյ Գահաժառանգ Իշխանը ամուսնանայ Վիլհէլմ Կայսեր քոյրերէն մին հետ, եւ կ'ըսուի թէ Ջարը կը հաւանի այս առաջարկին։

—Փարիզէ քաղուած հեռագիր մը կ'ըսէ, «կը կարծուի թէ (Սպիտակ Փաշան,) որուն համար ըսուեցաւ թէ հասած է Պոր–Ղա–դէլ, է Էմին Փաշան, եւ ոչ թէ երկրաբոյզ Սթանլի։»

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄՈՑ

Յունիս 25/7, 1888

Գանտոլետ	16 23	Րուսմ. երկ. բաժին	42
Պարտուց Յարդարման Թղթադրամ (Թասիքէյէ ի Տիւյուն Գայմէսի)	12 10	Ներքին փոխառ.	37 30

ԴՐԱՄՔ, Օսմ. լիրան 100ի

Մէճիտիյէ	108 12	Րուսիոյ բոլ	90 25
Մէճիտիէ	102 20	Նաբոլէոն	88 8
Պէշլիք	103 25	Գըլմից	54 15
Ալթըլըգ	103 25	Անգղ. լիրա	111 16

Մանէթ թղթադր. 9 70

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Ֆիճճաճնճլար եօզու, Ամէրիգան խան